

„VRIENDEN“

door Joop de Witte

VRIENDEN

Illustraties van Nans van Leeuwen

VRIENDEN

DOOR

JOOP DE WITTE

G. F. CALLENBACH N.V. - UITGEVER - NIJKERK

1. DE SCHOOL GAAT UIT

Hé . . . kijk uit, je trapt op mijn tenen!"
„Loop door, Wim. Wie het eerste op de hoek is!"
Holderdebolder duikelen de leerlingen uit de net geopende
schooldeur.

't Is Woensdag, twaalf uur.

Kijk ze toch eens vliegen, straks vallen ze nog . . . Zie je wel, daar
rolt er al ééntje van de stenen trap, nog een paar boven op hem.
Maar dan ineens komt er een grote hand door de brede deur-
opening, pakt één van de wildzangen in zijn kiel en verdwijnt met
hem naar binnen, in de richting van het kamertje van het school-
hoofd. Dan verstilt het rumoer.

Langzaam slenteren de meeste jongens van het schoolplein weg;
enkele meisjes, die gichelend hebben staan kijken, gaan nu ook
gauw naar huis, want moeder zit te wachten.

Luid klinken de stemmen in de stille dorpsstraat.

Klots . . . klots . . . gaan de klompen over de hobbelige keien.

Dan wordt alles weer rustig.

Bij het schoolpleinhek staat nog een jongen te wachten.

't Is Kees de Boer.

Ongeduldig schuifelt hij met zijn voet over de straat. Bah, dat Jan
nu weer mee naar binnen moest. Waarom keek hij dan toch
niet uit!

Nu moet hij natuurlijk weer strafregels schrijven. Fijn, als je een
vrije Woensdagmiddag hebt! En verongelijkt kijkt hij naar de
dichte deur.

Langzaam gaan vijf minuten voorbij, nog eens vijf minuten, maar
dan komt er beweging in de deur.

Jan stapt naar buiten. Een heel wat stillere Jan, dan de knaap, die

een kwartier geleden de deur uitvloog in het vooruitzicht van een vrije middag.

Achter hem verschijnt ook de man van de grote hand; hij klopt Jan nog eens op zijn schouder, dan draait hij zich met een glimlach om en gaat de kant op van het schoolmeestershuis.

Alleen gelaten vliegt Jan als een pijl uit een boog op Kees toe.

„En Jan, nog strafwerk gehad?”

Jan lacht.

„Niets, joh, zelfs geen preek, meester bromde alleen een beetje, omdat ik weer zo hard weg holde, en toen mocht ik het bord schoonmaken en dat heb ik natuurlijk vlug gedaan.”

Is dat even fijn, gelukkig geen strafwerk.

„Kom, Kees, we gaan naar huis.”

Daar gaan ze, de armen om elkaars schouders geslagen.

Jan Vermeer en Kees de Boer zijn trouwe vrienden.

Reeds vanaf de eerste dag, toen Kees als een verlegen jongetje de klas binnenkwam en Jan direct baldadig een meisje aan haar vlecht trok en er niet over had gedacht, zich door moeder naar school te laten brengen, zijn ze al vrienden.

Natuurlijk hebben ze wel eens ruzie gehad, maar Kees, de zachtere, gaf al gauw toe en dan was alles weer goed.

Jan, de baldadige, altijd vol lust om katekwaad uit te halen, voorop, en Kees, eerst tegenstribbelend, maar dan toch weer toegevend en meedoend.

Zo is het nu al vijf jaar. Jan is nog steeds de grote belhamel; Kees is wel wat veranderd, hij is niet meer zo schuchter, maar toch stiller dan Jan.

Eén ding hebben ze gemeen, en dat is hun liefde voor de natuur en voor dieren.

Op vrije middagen en in de vakantie trekken ze er op uit, zoeken naar nieuwe planten en bloemen en in het voorjaar zijn het de eieren, de jonge vogels, die hun aandacht hebben, de eerste groene blaadjes en het jonge vee in de wei.

Zo verglijden de dagen . . . De dagen worden weken . . . en de weken maanden . . .

Weer is het zomer geworden . . . een vrije Woensdagmiddag.

Op het veld is het een grote drukte; het laatste hooi moet binnengehaald worden, want het ziet er naar uit, dat er een eind aan het mooie weer zal komen.

Nog is de lucht helderblauw, maar heel in de verte zijn reeds kleine, donkere kopjes zichtbaar, doch de jongens bemerken niets. Vlug stappen ze naar huis.

Kees naar het grote doktershuis, waar mevrouw De Boer al ongeduldig zit te wachten, en Jan naar de timmermanswerkplaats, waar ze nog niet eens bemerkt hebben, dat hij nog niet thuis is, zo druk is het op het ogenblik.

„Nou ajuus, hoor,” en met een armzwaai gaat Jan de éne en Kees de andere kant op.

„Tot twee uur, bij de kano”

2. NAAR „HET EILANDJE”

Klokslag twee is Jan bij de kano en aan het eind van de vaart is Kees ook al in zicht.

't Is niet ver lopen.

Onder een klein afdak ligt de kano, een mooie, grote voor twee personen. Vader Vermeer heeft hem zelf gemaakt en op zijn elfde verjaardag heeft Jan, een echte waterrat, hem gekregen. Direct moest hij natuurlijk geprobeerd worden en nadien gaat er geen vrije middag voorbij, of de boot wordt onder het afdak uitgehaald en de jongens gaan het water op.

Gewapend met een paar flesjes, hengels en een trommel vertrekken ze al gauw. Lustig peddelen ze voort. Het water is spiegelglad, een vredige stilte hangt over het land.

Eerst gaat het het dorp door. Een groet naar de bakker, die juist uit zijn winkel komt. Een zwaai voor vader Vermeer, die op hun geroep even in de deur komt kijken.

„Ha, die Willem!”

Een vriendje van school kijkt even naar zijn twee makkers, die vlug in hun kano voorbij peddelen. „Moorddadig, zo'n kano!”

Nu gaan ze onder de brug door en spoedig zijn ze buiten het dorp. Voor hen ligt de vaart, een zilveren streep in het groene landschap,

en in de verte het meer, als een spiegel zo vlak, en daarboven een stralend blauwe hemel. Dat belooft een mooie tocht te worden.

„Kees, ik weet wat!” Opgewonden draait Jan zich naar Kees, die achter hem zit. „Jòh, we gaan naar „Het Eilandje”. We gaan daar eens kijken hoe het er uitziet, toe, dat doen we, hoor!” en niet meer lettend op Kees, die er niet direct iets voor voelt, begint hij vlugger te peddelen. Zoals gewoonlijk sputtert Kees even, maar toch geeft hij toe.

Ze zijn nog nooit op „Het Eilandje” geweest.

Na een kwartier zijn ze de vaart uit. Ook Kees begint er nu wel iets voor te voelen.

Voor Jan de kano had, konden ze niet naar „Het Eilandje” toe en toen Jan hem kreeg, hebben ze er nooit aan gedacht er naar toe te gaan; in de vaart was genoeg plaats en in de vele sloten en kleinere plassen ook, maar nu ineens lokt het avontuur.

„Het Eilandje” ligt midden in het meer. Ze zien de donkere bosjes tegen de heldere lucht.

Voor hen ligt het wijde wateroppervlak. In de verte zien ze scherp afgetekend de overkant; een kerktorentje gaat schuil achter wat bomen, nog verder zien ze de rook van een zuivelfabriek.

Vliegjes dansen boven het water op en neer, toveren bij de minste aanraking kringen, die uitvloeien tot ver in het rond.

„Het Eilandje” wenkt.

Gestadig peddelen ze voort, druk pratend en lachend. Jan, vol goede moed, denkt niet eens aan thuis, maar Kees moet toch even iets zeggen.

„Nu weten ze niet eens, waar we zijn, Jan!” Maar de overmoedige lacht zijn onrust weg.

„Toe, rare, we gaan niet naar de Noordpool!” En dan zegt Kees ook niets meer.

’t Is ongeveer een half uurtje later, als ze bij „Het Eilandje” zijn; al spoedig vinden ze een kleine inham, waar ze de kano kunnen vastleggen. Toch is het, van dichtbij gezien, groter dan vanuit de vaart.

Het hele eiland is begroeid met struiken en er staan zelfs nog een paar kleine bomen.

„Zeg, Jan, ik weet wat!” Nu is het Kees, die in vuur raakt. „We

laten de boot hier liggen, nemen alles mee en dan gaan we het hele eiland verkennen."

Zo gezegd, zo gedaan. Voor een echte waterrat als Jan is het maar weinig moeite uit de kano op de ongelijke walkant te springen en de boot vast te leggen. Vlug de flesjes, de hengels en de trommel op de kant, en dan volgt Kees.

Een fikse sprong en de twee onafscheidelijken staan op „Het Eilandje”.

3. OP ONDERZOEK UIT

Nu zijn ze er dus.

Nieuwsgierig kijken de jongens om zich heen. Kijk toch eens wat een mooie planten en bloemen. Tjonge-jonge, wat zullen ze nu veel mee kunnen nemen.

Kijk eens, daar groeien dodders en daar.... en daar.... en daar.... en daar....

Dat wordt een goede vangst vanmiddag, hoor!

„Heb je nog spijt, dat we gegaan zijn, Krelis?” Overmoedig springt Jan over een smal slotje heen, maar tegelijkertijd wordt al zijn aandacht getrokken door planten even verderop. „Kees, jòh, kom gauw, kijk eens, wilde aardbeien, en behoorlijk wat ook!” Een paar verdwijnen er al in zijn mond. „Heerlijk!”

Kees er ook naar toe.... Vergeten is de kano. Maar och, wie zal er aan komen, er is immers niemand!

Niemand....?

Aan de andere kant van „Het Eilandje” staat een klein, vervallen schuurtje.

't Is niet veel meer dan een paar oude planken, met wat riet er overheen. Een vuil, gebarsten ruitje aan de éne kant belet een nieuwsgierige toeschouwer om naar binnen te gluren, maar de scheefgezakte deur, waar een paar planken uit zijn, staat uitnodigend open.

't Is schemerig binnen. Op een bos stro in de hoek ligt een kapotte, rafelige jas; even ritselt het stro, als een rat zich een weg baant naar een andere hoek, waar een oud korstje brood ligt.

Op de tafel staat een kruik; hij is leeg en er naast ligt nog een homp brood. 't Is hard en vies, schimmelig.
Een wrakke stoel zonder leuning en de tafel, waarvan het blad gebarsten is, zijn de enige meubelstukken, die in het schuurtje staan. Een oude petroleumlamp staat in een hoek op de grond.
Maar wie woont hier? Waar niemand komt. . . . ?
Er glijdt een schaduw langs de deur, even later ritselen de struiken. 't Is of een gestalte zich door het lage hout wringt. . . .
Dan is alles weer stil, geheimzinnig stil. . . .

„Jan, kijk eens. . . .” Kees ligt geknield op de grond. „Wat is dit voor een plant?” In zijn hand heeft hij een klein, groen plantje met paarse bloempjes. „Weet jij wat voor één dat is?”
„Nee, ik weet het ook niet; neem maar mee, kunnen we morgen aan meester vragen. Leg maar in de trommel.”
Weer zoeken ze verder.
Wat is dat?
Het rommelt heel in de verte.
De jongens zijn zo ingespannen bezig, dat ze niet bemerken, dat de zon langzaam schuilgaat. Donkere wolken komen nader. 't Is net een groot leger, dat optrekt, de vijand tegemoet.

Kijk, een felle bliksemschicht. Weer rommelt het in de verte, maar nu luider. Dan is het weer angstig stil.

Verschrikt kijken de jongens op.

„Kees, jòh, we krijgen onweer, direct naar de kano!”

Maar waar kunnen ze die vinden?

Ongerust kijken ze nu naar de lucht. Inktzwart zijn de wolken, maar het regent nog niet. De bui komt vlug opzetten.

Onafgebroken rommelt de donder en felle bliksemstralen doorklieven de lucht.

Maar waar ligt de kano?

Ongemerkt zijn ze afgedwaald. Links, rechts, voor en achter, overal zijn struiken. Water zien ze niet.

Op goed geluk kruipen ze verder.

Gelukkig, daar is het meer, maar wat ziet alles er nu onheilspellend uit!

Hevige windstoten zwiepen het pas nog zo stille water hoog op; grote golven klotsen tegen de oever. Het riet buigt onder de sterke windvlagen, maar de kano is nergens te vinden. Zover ze kunnen kijken, nergens is een bekend plaatsje. Ze zijn aan de andere kant van het eiland terechtgekomen. Wat nu?

Op enkele meters afstand van de plaats, waar de jongens uit de struiken kwamen, begint, goed verscholen, een smal paadje. Jan en Kees bemerken het niet.

Wat nu?

Langs de oever lopen is het enige, wat ze kunnen doen, dan moeten ze de kano zien.

Weer een knetterende slag. . . .

Ging het nu maar regenen, dan breekt de spanning tenminste.

„Kees, daar is de inham!” Jan draaft vooruit, maar teleurgesteld komt hij terug. Het is een andere inham.

Maar wat ligt daar in het water?

Half in de modder steekt een oude roeiboot; de bodem vertoont een groot gat.

„Dit is de boot van „gekke Janus”. Hoe komt die nu toch hier?”

Even vergeet Jan het slechte weer.

Wie heeft die roeiboot hier gebracht?

Tik . . . tik . . . tikketik . . . tik . . . tik.

Gelukkig, het begint te regenen. Eerst grote druppels, maar weldra stroomt de regen neer. De jongens zijn spoedig doorweekt. Van verder zoeken is geen sprake; tussen de struiken proberen ze wat bescherming te vinden.

„Jan, een pad!”

Kees heeft het paadje ontdekt; strompelend gaan ze verder en uiteindelijk bereiken ze het schuurtje. De deur zwaait krakend heen en weer. Gelukkig, toch een onderdak, de jongens zijn binnen. Vlak voor hun voeten schiet een rat weg, een vieze stank vult het kleine hokje, maar het is er tenminste droog.

Angstig kruipen de jongens bij elkaar.

Kijk, een felle straal verlicht even de omtrek, een knetterende slag volgt.

„Kees, ik ben bang. . . . Als straks de bliksem inslaat!”

Jan is stil, onrustig schuifelt hij heen en weer.

Weer wordt de omtrek hel verlicht, een ratelende slag volgt. Dat was dichtbij!

„Jan, laten we bidden.”

Eerbiedig vouwt Kees zijn handen en terwijl buiten het noodweer op zijn hevigst is, zitten binnen twee jongens, die bidden.

Het gebed is maar kort en de woorden zijn heel eenvoudig.

„Lieve Heer Jezus, help ons toch. Laat het onweer ophouden en laten we toch gauw onze kano weer vinden. Help ons als 't U blijft! Amen!”

Dan wachten ze rustig af

4. WAAR ZIJN DE JONGENS?

Het is stil in het grote doktershuis. Een lome stilte. . . . Druk-
kend hangt de warmte tussen de bomen en de struiken in de
tuin. Puffend richt de tuinman zich op van de bloembedden. 't Wa-
ter druppelt van zijn gezicht, dat glimmend rood ziet. Een drup-
peltje blijft aan zijn neus hangen, maar dan komt de grote, rode
zakdoek er aan te pas.

„Sjonge-jonge, wat een hitte!”

Zijn ogen met de hand beschermend tuurt hij in de verte.

„Dat wordt slecht weer, mensen! Kijk toch eens wat een donderkoppen, moeder de vrouw zal blij zijn als ik thuis ben!”

De tuinman houdt op met zijn alleenspraak, zoekt zijn tuingereedschap bij elkaar en verdwijnt naar de schuur. Het is vijf uur.

„'n Avond, mevrouw!” Even de pet af voor mevrouw De Boer, die voor het huis in de schaduw zit te handwerken.

„Dag, baas Peters, ga maar gauw naar huis.”

Peters gaat het hekje door, achter hem klinkt het weer dicht. Zijn voetstappen knierpen in het grind.

Het enige geluid in de stilte.

„Sjonge-jonge, wat een hitte”

Mevrouw De Boer legt haar handwerkje neer.

„Waar blijft Kees toch? 't Is al vijf uur geweest; anders is hij nooit zo laat.”

Ze staat op en gaat het huis binnen.

De koelte in de donkere gang doet haar even rillen. Of is het iets anders? Ze voelt zich niet gerust.

Hoor, daar stopt een auto, dat is de dokter. Nu had Kees reeds lang thuis moeten zijn.

„Zo, moeder, gelukkig voor de bui binnen; we krijgen flink onweer.”

Groot en breed staat dokter De Boer in de deuropening, maar dan ziet hij het angstige gezicht van zijn vrouw.

„Wat is er?”

„Kees is er nog niet!”

„Och, kom, die loopt niet weg, laten we maar vast gaan eten, want ik moet vanavond nog weg.”

Dokter is niet zo bang. Kees is toch al een ferme vent, hij zal zo wel komen.

Ze gaan aan tafel, maar telkens dwalen mevrouw De Boer's ogen naar de klok en dan naar het raam.

Halfzes al. . . . Hoor, in de verte rommelt het, druppels spatten op het grind, een windvlaag slaat de deur dicht.

Het noodweer breekt los

Halfzeven

Mevrouw De Boer gaat bij het raam vandaan.
Gelukkig, het onweer drijft af.

In de verte rommelt nog flauw de donder en zacht stroomt de regen neer. Heerlijk fris ruikt het buiten; de bloemen, die eerst mistroostig hun kopjes lieten hangen, richten zich weer op, grote druppels hangen aan de bladeren van de kastanjeboom en bij de minste aanraking vallen ze spetterend op de grond.

Mevrouw De Boer ziet hier niets van. Ongerust kijkt ze de weg af. Kees is nog steeds niet terug.

„Och, moeder, hij zal ergens geschuuld hebben, hij zal nu zo wel komen. Misschien is hij wel bij Jan, ik zal zo eens gaan kijken.”
Dokter De Boer trekt zijn jas aan en neemt er voor Kees ook een mee.

In de timmermanswerkplaats van vader Vermeer zit zijn vrouw en breit ijverig aan een kous. Ongeduldig kijkt ze naar het wekkertje op de werkbank en dan naar vader Vermeer.

Waar blijft Jan toch? 't Wordt nu toch heus tijd om thuis te komen. Het onweer is voorbij en het is halfzeven. Dat wordt toch een beetje te gek, ze gaan nooit zo ver uit de buurt en nu had hij toch zeker wel thuis kunnen zijn, ook al hebben ze ergens geschuuld.

Straks wordt vader boos . . . en dan is het weer zover . . . Voor straf naar bed, of op een vrije middag niet met de kano op stap. Och, och, die ondeugende jongens ook . . .

Moeder Vermeer schudt haar hoofd en neemt haar kous maar weer op. Telkens klinken de hamerslagen hol in de kleine ruimte; vader Vermeer is nog ijverig aan het werk.

„Och,” denkt hij, „die dekselse kwajongen is weer eens op stap. Ik zal nog maar niets zeggen, want dan wordt moeder ongerust, maar hij mag nu toch heus wel eens komen, 't is zo kwart voor zeven....”
En vader hamert weer rustig door.

Kijk, wie zet daar zijn fiets neer?

't Is dokter De Boer, daar komt hij de werkplaats binnen.

„Is Kees hier misschien?”

„Nee, dokter, Jan is ook nog niet thuis. Ik zit er net aan te denken, dat het nu wel eens tijd wordt. Ik geloof, dat ik maar eens ga kijken, je kunt nooit weten.”

Vader Vermeer legt zijn hamer neer. Hij wordt nu toch wel een beetje ongerust.

Dokter gaat mee naar de vaart en samen kijken ze of de kano nog niet te zien is.

Nee, hoor, nergens te zien. Onder het afdak ligt hij ook nog niet, dus moeten de jongens nog onderweg zijn.

„Meneer Vermeer, ik geloof, dat ik maar eens een eindje de kant van het meer opga. Het duurt nu toch heus te lang.”

Dokter De Boer wordt ook ongerust. Het is droog geworden en de torenklok wijst over zevenen.

Vader Vermeer gaat de éne en dokter de andere kant op. In alle kleine slootjes zoeken ze, maar nergens zien ze de kano. Ongerust gaan ze terug naar de timmermanswerkplaats. Misschien zijn de jongens er reeds, maar nee, hoor, nog geen jongens thuis.

Mevrouw De Boer is ook gekomen. Ze kon het in het stille huis niet meer uithouden.

„Niets gevonden?”

„Nee, niets! We moeten hulp halen en dan met elkaar gaan zoeken, er is vast iets gebeurd.”

Enkele burens worden gewaarschuwd en dan gaan de mannen op pad. Touw en dekens worden meegenomen, ook een paar lampen. Je weet nooit, hoelang het zoeken kan duren.

„Niet te ongerust zijn, mensen! 't Kan nog wel meevallen!”

Dan gaan ze op pad.

5. GEVONDEN . . . GELUKKIG!

Al meer dan een uur zijn de mannen aan het zoeken. Nog steeds hebben ze niets gezien. Er moet vast iets gebeurd zijn. Al verder gaan ze van het dorp af. 't Wordt donkerder . . .

In de verte zien ze nog wazig de toren.

Hoor, de wind waait een zacht geluid mee, half tien.

Wie komt daar aangestrompeld? En waar komt hij zo ineens vandaan?

Tussen de bomen komt een gebogen gestalte te voorschijn; afwezig kijken de fletse ogen naar de mannen. Ineens komt er een kin-

derlijke lach over zijn gezicht. Hij wenkt met zijn hand, de mensen moeten met hem mee, hij wil ze iets laten zien.

Gekke Janus, want die is het, pakt één van de mannen bij zijn arm.

„Kom dan mee. . . . ik kano. . . . mooie boot. . . . fijn gevaren!”

Wat. . . . wat vertelt die oude man, een kano. . . . heeft hij een kano? Maar. . . . maar!

„Vlug, laat zien, waar heb je die kano?”

Geschrokken kijkt gekke Janus op. Waarom is die man zo boos?

Hij heeft toch niets gedaan? Angstig gaat hij vooruit. . . . „Janus niets gedaan. . . . Janus gevaren. . . . Hard regenen.”

Ineens staan de mannen voor een kleine inham; even verder begint het meer en in de inham ligt de kano.

„Janus, waar heb jij die kano vandaan en waar zijn de jongens, toe

vertel het dan toch. . . .” Gejaagd schudt dokter De Boer Janus aan zijn arm.

„Ik niet jongens gezien. . . . Boot ginds gehaald, mijn boot kapot, zo'n honger. . . .”

Onzeker wijst Janus naar „Het Eilandje”, dat in het schemerdonker haast niet meer is te zien. Dus daar moeten de jongens zijn? Maar hoe moeten ze hen daar vandaan halen?

Dan krijgt vader Vermeer een idee. „Dokter, ik ga met de kano naar het eiland. Als u nu met Klein en Verschuur teruggaat naar het dorp en met mijn grote roeiboot ook daarheen komt. Neem Janus ook mee, die weet de weg wel. Geef me een lamp en een deken, de jongens zijn misschien drijfnaat.”

Zo, dat zijn veel woorden voor de anders stille vader Vermeer.

Daar gaat hij met de kano.

Voorop heeft hij de lamp vastgemaakt. Zo nu en dan roept hij luid:

„Jan. . . . Kees. . . ., Jan en Kees!”

Eindelijk, daar hoort hij iets.

„Vader, hierheen! Vader!”

En ja, hoor, nog even en dan ziet hij vaag de schimmen van de twee jongens. Gelukkig, ze zijn terecht en er is geen ongeluk gebeurd.

Vader Vermeer springt op de kant.

„Zo, kwajongens, wat hebben jullie ons in angst laten zitten.” Zijn stem broemt, maar de jongens zien wel, dat hij het zo kwaad niet meent. Ineens beginnen ze hard te huilen en hortend en stotend te vertellen wat er allemaal gebeurd is. Van de wilde aardbeien, van het onweer en dat de boot er niet meer was. Hoe ze het schuurtje hadden gevonden en dat ze zo angstig waren en hadden gebeden. Daarna was het onweer minder geworden. Nadat het droog was geworden, waren ze de plaats gaan zoeken, waar ze de boot hadden vastgelegd, maar hun kano hadden ze niet kunnen vinden, en toen waren ze maar gaan wachten. O, wat duurde dat lang, maar eindelijk zagen ze het lichtje nader komen en hoorden ze vaders stem. Wat waren ze blij.

Na een klein half uurtje komt de grote roeiboot; de mannen hebben de plek kunnen vinden, want de lamp brandt, het enige lichtje in de duisternis. Wat een heerlijk weerzien. Gauw alles in de roeiboot,

de jongens er bij, de kano er achter en dan gaan ze naar huis.
In de werkplaats wachten mevrouw De Boer en moeder Vermeer.
Daar komen de jongens.

Ze vliegen hun moeders om de hals en huilen en lachen tegelijk;
ze zijn ook blij, want het waren een paar bange uren, hoor!

's Avonds knielen twee jongens voor hun bed neer en na hun avond-
gebed danken ze God, dat ze weer behouden thuis zijn gekomen.

In het oude-mannenhuus is een bed bijgeplaatst.

Hier slaapt gekke Janus.

Voortaan hoeft hij niet meer in zijn schuurtje te slapen. Hij heeft
een beter tehuis gekregen.

6. HET AVONTUUR KRIJGT EEN STAARTJE

De volgende morgen.

Nog maar net heeft de torenklok zijn acht galmen over het
dorpje laten horen, als Kees het tuinhekje achter zich dichtklapt.

„Dag, moeder, dag, vader.” Even nog een armzwaai achterom.

„Lekker vroeg nog,” denkt hij. „Zou Jan ook al klaar zijn?”

En ja hoor, als Kees bij de timmermanswerkplaats komt, steekt Jan
net zijn hoofd om het hoekje van de deur.

„Hallo, Jan!”

„Hallo, Kees!”

„Ben je al klaar?”

„Natuurlijk, joh. Wat denk je, dat ik me ga verslapen, als het zulk
mooi weer is? Niks hoor. Wacht, even mijn tas halen, dan ga ik
mee.”

Weg is Jan alweer.

Holderdebolder roffelen zijn voeten over de trap.

Boem, dicht een deur en daar steekt hij zijn hoofd alweer naar
buiten.

„Klaar is Kees!”

Hoofdschuddend staat moeder Vermeer voor het raam Jan en Kees
na te kijken. „Echte kwajongens,” mompelt ze en denkt aan de
vorige dag. Dan draait ze zich om en gaat aan het werk; er is nog
zoveel te doen.

Eén jongen doet net of hij niet luistert naar de verhalen, die Jan en Kees in geuren en kleuren vertellen over „Het Eilandje”.

Die éne jongen is Herman de Graaf.

Herman de Graaf is geen aardige jongen.

Eigenlijk is hij te oud voor hun klas, maar dat komt, omdat hij reeds tweemaal is blijven zitten. Hij wil niet leren.

Herman heeft geen vriendjes.

Niemand wil met hem spelen, want hij zoekt altijd ruzie, weet je.

En wat het ergste is, hij is niet eerlijk!

Kort geleden waren de jongens aan het knikkeren en telkens waren er knikkers weg.

Wie deed dat toch? Ze konden toch maar niet vanzelf wegraken.

Nee, dat was te gek!

Toen ineens zag één van de andere jongens het.

Herman deed het!

Telkens zette hij zijn klomp op een knikker, die dicht bij hem was gerold, als niemand keek, bukte hij zich gauw, raapte de knikker op en stak hem in zijn zak. Nee, eerlijk is Herman zeker niet.

Ook nu staat Herman wat achteraf toe te kijken naar de jongens, die druk staan te lachen en te praten.

Hij gunt het Jan en Kees niet.

Liever was hij zelf het eerst naar „Het Eilandje” gegaan, maar dat kan niet, want hij heeft geen vader, die hem een kano geeft. Herman heeft helemaal geen vader meer en zijn moeder is nooit thuis. Altijd moet zijn moeder bij andere mensen gaan werken en dan is Herman alleen thuis.

Hoor de jongens toch eens lachen!

Boos kijkt hij naar het groepje en dan komt er een gemeen plan bij Herman op.

„Wacht maar,” mompelt hij, „ik krijg jullie wel! Straks staan al die jongens niet meer bij jullie, dan willen ze niet meer met jullie spelen.”

Dan slentert hij de schooldeur in.

Herman, Herman, wat ben je van plan?

7. WAT IS DAT GEMEEN! . . .

Het is enkele dagen later.

Haast negen uur.

Luidruchtig stommelen de jongens en meisjes de schoolgang in.

Herman is al in de klas.

Behoedzaam kijkt hij rond en loopt naar de lessenaar van meester Vermaat. Meester is nog niet binnen.

Hij wacht in de gang en kijkt of alles wel ordelijk gaat.

Wat ga je doen, Herman?

Op de lessenaar ligt het zilveren sigarettenpijpje van de meester.

Dat heeft hij gisteren zeker laten liggen.

Een vlugge greep en het sigarettenpijpje zit in Hermans broekzak.

„Herman, je bent een dief!” fluistert een zacht stemmetje binnenin hem, maar hij wil niet luisteren.

„Wacht maar, opscheppers, nu krijg ik jullie wel.” En boosaardig lachend loopt hij naar Jan en Kees, die juist binnenkomen.

De jongens merken niets van dat boze lachje. Rumoerig zoeken ze hun plaats op en schuiven in de bank.

Herman loopt gelijk mee.

Even bukt hij zich en doet of hij iets van de grond opraapt, maar snel, zonder dat iemand het ziet, laat hij het pijpje in Jan zijn broekzak glijden en gaat dan ook op zijn plaats zitten. Een eind van Jan en Kees vandaan.

Zo, dat is gebeurd.

Jan heeft niets gemerkt.

Meester Vermaat komt binnen. De les begint. Bijbelse geschiedenis. Fijn is dat. Meester kan zo mooi vertellen.

Stil en gespannen zit de klas te luisteren.

De avond daalt over het meer van Galilea. De zon zinkt weg achter de ber-

gen in het Westen. Wat is het stil op het water

Langzaam wordt het donkerder

Een zacht rood kleurt de avondhemel. Dan plotseling valt de duisternis. De bergen aan de oever wijken langzaam Even later zijn ze niet meer te zien.

Het is avond geworden. Zachtkens glijdt een scheepje over het gladde wateroppervlak. Een zacht briesje bolt de zeilen en stuwt het scheepje voort. Hoe rustig is alles

Maar dan ineens!

Een felle windvlaag schiet over het water en doet het scheepje flink overhellen. Nog één en nog één. Wat is alles nu angstig geworden.

Wild slaan de golven tegen het kleine scheepje. Het lijkt wel een notedopje op een woedende zee. O , straks vergaat het!

Kijk die mensen hun best toch doen, maar het zal niet lukken; straks slaan de golven over het scheepje en zal het zinken. Het is maar zo klein. Weer een windstoot!

Wat ziet alles er onheilspellend uit.

Zwarte wolken vliegen door het luchtruim en de regen stort neer. Het water kookt en brult.

O, wat zijn de mensen in het scheepje bang!

Maar kijk daar eens!

Achterin ligt een Man Hij slaapt.

Hoe kan deze Man slapen, als de storm woedt en het scheepje dreigt te vergaan?

Wie kan dan slapen?

Wie is die Man?

Wat heeft Hij een vriendelijk gezicht. Maar Hij is moe, dat kun je zien.

Kijk, nu gaan de andere mannen naar Hem toe. Eén schudt Hem zacht heen en weer. „Meester, word toch wakker! Merkt U dan niet, dat het stormt? Straks vergaan we. Meester, word toch wakker en help ons!”

Ongerust kijken de mannen naar het water.

Het scheepje beeft en kraakt onder het geweld van de woedende golven. Als de golven hoog opzwiepen, zijn het net monsters, die

hun bek openen om het scheepje te verslinden.

En de Meester?

De Meester slaapt rustig door. Hij merkt de wind en de golven niet.

Wie is deze Man toch?

Het wordt steeds angstiger.

Eindelijk kunnen de mannen niet langer wachten. Hun Meester moet wakker worden.

„Meester, help ons toch, we vergaan!”

Dan wordt de Meester wakker.

Rustig staat Hij, te midden van de woedende golven en de huilende wind. Hij strekt Zijn hand uit en spreekt tot de zee.

„Zwijg. Wees stil!”

En zie, dan gebeurt het wonder. De wind zwijgt, de golven worden stil. Het noodweer is voorbij.

Dan keert Jezus — want Hij is de Man — zich tot Zijn discipelen.

„Waar is uw geloof?” vraagt Hij.

De discipelen buigen hun hoofd beschaamd naar de bodem van het scheepje.

Ja, waar is hun geloof? Zij wisten toch, dat Jezus bij hen was. konden ze dan nog bang zijn? O, ongelovige, kleine mensen. Jezus zorgt toch voor iedereen, die Hem nodig heeft.

Nu is het meer van Galilea weer rustig. De sterren pinkelen aan de donkere hemelkoepel. Zachtkens vaart het scheepje verder naar de overzijde.

Een zucht stijgt op als meester Vermaat ophoudt met vertellen.

Wat was dat mooi! Jan en Kees kijken elkaar even aan. Ja, op „Het Eilandje” waren ze ook bang geweest, toen het noodweer woedde, maar na hun bidden niet meer. Ze voelden, dat God voor hen zou zorgen.

„Laten we nu zingen: Als ge in nood gezeten, geen uitkomst ziet. . . .”

Meester Vermaat gaat achter het kleine orgel zitten en speelt zacht de melodie. En dan klinkt het uit drie en twintig kelen:

„Als g' in nood gezeten, geen uitkomst ziet,
Wil dan nooit vergeten: God verlaat u niet.
Vrees toch geen nood, 's Heren trouw is groot,
En op 't nacht'lijk duister volgt het morgenrood.
Schoon stormen woeden, ducht toch geen kwaad.
God zal u behoeden, uw Toeverlaat.”

Ja, als we in nood zitten en geen uitkomst meer zien, dan is God toch bij ons en zorgt voor onze redding. God zal ons niet verlaten.

Nu begint de rekenles.

„Jongens, zoeken jullie bladzijde tien op, dan gaan we beginnen. Geert, kom maar voor het bord en schrijf maar op” Meester Vermaat zoekt naar een krijtje op de lessenaar, maar dan

„Wat is dat nou?” denkt hij. „Vanmorgen lag hier mijn pijpje toch? Waar kan dat nu gebleven zijn? Voor ik op de gang ging, was het er nog, dat weet ik zeker.”

Nog eens kijkt meester overal tussen en onder. Soms in de lessenaar? Nee, daar is het ook niet.

Meester Vermaat begrijpt er niets van. Het *moet* er zijn. Het kan niet anders.

Dan denkt hij ineens aan die keren, dat hij ook dacht iets kwijt te zijn. Meestal waren het kleine dingen. Een krijtje, een stukje stof, een potlood. Hij zocht er niet lang naar. Zeker thuis laten liggen. Zo dacht hij altijd.

Maar nu is het toch te erg.

Hij weet zeker, dat het pijpje niet thuis is.

Zou er dan een dief in de klas zitten?

Nee, dat gelooft meester Vermaat niet.

Altijd heeft hij zijn meisjes en jongens vertrouwd en nu, nee, dat kan niet.

Geert staat nog steeds voor het bord te wachten. Waarom geeft meester geen krijtje? Daar ligt er toch één? Op de lessenaar?

„Geert, ga eens zitten.”

Verbaasd gaat Geert naar zijn plaats terug.

„Luisteren jullie eens goed, meisjes en jongens! Wie van jullie is voor negen uur in de klas geweest?”

Niemand steekt de vinger op.

Niemand. . . . Wat nu? Wanneer iemand uit de klas het gedaan heeft, moet de dader nog in de klas zijn, want niemand is weg geweest.

„Maken jullie je kastjes eens leeg en ga naast de bank staan!” Gebiedend klinkt meesters stem. Hij wil niet geloven, dat iemand het weggepakt heeft, maar hij mag het niet zo maar voorbij laten gaan. Even een gestommel en dan staan ze allemaal naast hun bank. Niemand zegt een woord. Allen voelen ze, dat er iets ergs gebeurd is. Maar wat?

Herman kijkt onverschillig naar buiten. „Lekker, Jan, nu zullen ze allemaal zien, dat je niet zo'n erg lieve jongen bent!”

Meester loopt langs de banken en kijkt in de kastjes.

„Wim, maak je zakken eens leeg op de bank.”

Zenuwachtig begint Wim in zijn zakken te zoeken. Een paar knikers rollen op de grond. Enkele meisjes beginnen zenuwachtig te gichelen.

„Stilte,” klinkt meesters stem bars.

Dan is het weer stil.

Wim heeft alles op de bank neergelegd. Een stukje stuf, een touwtje. Daar, nee, het is een ijzeren buisje. Het pijpje is er niet bij.

„Ga maar zitten, Wim, het is goed zo.”

Zo loopt meester Vermaat de klas rond. Herman heeft onverschillig zijn zakken leeggehaald en mag ook gaan zitten.

Nu is Kees aan de beurt. Ook niets.

„Ga maar zitten.”

Nu Jan.

Eerst komt er een touw, een potlood, een knoop. Nee, geen pijpje.

Nu de andere zak. . . . Oh!

Tussen duim en vinger houdt meester het pijpje omhoog.

„Jan, hoe kom jij hieraan? Dat had ik van jou zeker niet gedacht!”

Jan weet niet, wat hij ziet. Waar komt dat vandaan? Hij ziet wel, dat het het pijpje van de meester is, maar hoe komt dat in zijn zak?

„Ga eens even mee, Jan!”

Dan moet Jan mee naar het kamertje van het schoolhoofd. Mijnheer Van Brugge kijkt van zijn werk op, als meester Vermaat met Jan binnenkomt. Meester Vermaat vertelt alles. Jan begrijpt er niets van.

„Ik heb het niet gedaan, ik weet er niets van. Nee, heus, ik heb het niet weggepakt.” Tranen schieten er in zijn ogen, maar hij wil niet huilen. Hij kijkt meester Vermaat aan.

„Wie heeft het dan gedaan, Jan, en hoe komt het in jouw zak?”

Jan weet het niet. „Heus, meester, ik heb het niet gedaan!”

Wat nu te doen? Meester Vermaat weet het niet. Als Jan het niet gedaan heeft, terwijl het in zijn zak gevonden is, wie moet het dan gedaan hebben? Het komt niet vanzelf in zijn zak.

„Jan, ga eens even op de gang staan.” Mijnheer Van Brugge wenkt met zijn hand naar de deur.

Jan gaat.

Even later moet hij weer binnenkomen en gaat meester Vermaat naar de klas terug.

Jan blijft met mijnheer Van Brugge achter.

„Waarom zeg je het niet eerlijk, als je het gedaan hebt, Jan? Je maakt het zo nog veel erger. Wat val je me tegen, Jan!”

Als mijnheer Van Brugge dat zegt, begint Jan te huilen. Driftig boent hij met zijn mouw langs zijn ogen. „Wat val je me tegen, Jan!” Maar hij heeft het niet gedaan. Het is gemeen. . . . gemeen. . . . Een ander moet het in zijn zak gestopt hebben. Hij weet er niets van. Hij schreeuwt het uit: „Ik heb het niet gedaan!”

Mijnheer Van Brugge kijkt Jan aan. Moet hij hem geloven? Maar het bewijs dan? Het pijpje zat in zijn zak.

„Ga maar naar huis, Jan! Je hoort er wel meer van. Zo kun je niet naar de klas teruggaan.

Moet hij naar huis gaan? Hoort hij het goed? Te verbaasd om nog iets te zeggen, kijkt hij mijnheer Van Brugge aan. Geloven ze hem dan niet?

Báh, wat is dat gemeen.

„Nou, Jan, wil je nog zeggen, hoe het pijpje in je zak komt?” Mijnheer Van Brugge begint nu toch te twijfelen. Hij kan het van Jan ook niet geloven. Maar wat dan?

„Ik heb het niet gedaan!”

Wild draait Jan zich om en holt het kamertje uit, de gang door. Met een bons valt de deur achter hem in het slot. Hij let nergens op. Weg. . . . weg van die akelige school, waar ze hem niet willen

geloven. Oh. . . . als hij maar wist, wie het gedaan had. Hij zou hem. . . . hij zou hem!

Dan ineens. . . .

Een doffe klap, gekraak en geknars van remmen.

Jan voelt een stekende pijn in zijn hooft. . . . Dan wordt alles zwart en weet hij niets meer.

Een grote melkauto staat stil. Vlug springt de chauffeur er uit en knielt bij de roerloze gestalte van Jan neer. Een dun straaltje bloed loopt langs zijn hoofd, tussen zijn haar.

Meneer Van Brugge heeft het knarsen van de remmen ook gehoord en komt kijken naar wat er gebeurd is.

Heel voorzichtig dragen ze Jan naar binnen. Gelukkig is dokter De Boer thuis, als meneer Van Brugge hem opbelt. Hij komt zo vlug mogelijk. Binnen vijf minuten is hij er reeds. Jan ligt nog steeds roerloos. Zijn ogen zijn gesloten en hij ziet zo wit. . . . , zo wit. . . .

Vlug onderzoekt dokter De Boer hem. Hij kijkt héél ernstig. „Mijnheer Van Brugge, wilt u direct even zijn ouders waarschuwen? Hij moet naar het ziekenhuis in de stad.”

Weer onderzoekt hij Jan, die nog steeds geen teken van leven geeft. Hij voelt zijn pols; ja, heel flauw klopt het hart. Er is dus nog hoop. „Hoe is het eigenlijk gebeurd?” vraagt hij aan de chauffeur, die toekijkt.

„Ik weet het heus niet. Ik kwam de hoek omrijden en toen ineens zag ik hem uit de deur rennen. Ik remde zo hard ik kon, maar toch raakte ik hem nog, toen hij de straat wou oversteken. Hij keek niet op of om. Maar ik kan er heus niets aan doen.” Zenuwachtig draait de chauffeur met zijn pet in zijn handen. Hoe kon dat nu toch gebeuren?

Vóór meneer Van Brugge zijn droeve tijding in de timmermanswerkplaats gaat vertellen, waarschuwt hij meester Vermaat.

Wat schrikt deze! Jan door een auto aangereden? Is het ernstig?

Hij gaat de klas weer binnen.

„Jongens en meisjes, luister eens!”

Wat zou er nu weer zijn? Meester kijkt weer zo ernstig. Het is vast heel erg. Zou het wat met Jan zijn? Hij is nog steeds niet in de klas terug.

„Jan heeft een ongeluk gehad. Hij is tegen een auto opgelopen en het is heel ernstig. Hij moet naar het ziekenhuis.”

„O! . . . Meester, is hij . . . ? Waar is het gebeurd? . . . Ligt hij daar nog?” De jongens roepen door elkaar, een paar meisjes beginnen te huilen.

„Het is hier voor school gebeurd. Jan is bewusteloos.”

Voor meester Vermaat het kan verhinderen, is Kees de Boer de klas uitgeglipt.

„Laat hem maar gaan,” denkt hij. Het zijn zulke trouwe vrienden, „kom, kinderen, we gaan verder.”

De les wil echter niet vlotten. Telkens beginnen er een paar te praten. Na een half uur worden de boekjes opgeruimd en mogen de jongens en meisjes naar huis. Het gaat zo niet. Telkens dwalen hun ogen naar de plaats van Jan. Hoe zou het nu met hem zijn?

Niemand denkt meer aan het pijpje.

Ja, toch . . . Een is er nog, die er aan denkt. Dat is Herman. Ook hij kijkt naar de lege plaats. „Jouw schuld, jouw schuld . . .” hamert het in zijn hoofd. „Als jij niet zo gemeen was geweest, zat Jan nu nog rustig in de klas. Je bent gemeen . . . moordenaar . . . !”

Herman is blij als ze weg mogen. Gelukkig, nu kan niemand zien, dat hij bang is.

Je hebt het mis, Herman . . . Er is wel iemand, die je kan zien. Iemand, die weet wat jij hebt gedaan. Herman . . . Herman, ga het toch zeggen, voor het te laat is.

Maar Herman gaat niet.

Tussen de andere kinderen in gaat hij naar buiten en slentert uiterlijk onverschillig een andere kant op. Waar moet hij heengaan? Moeder is toch niet thuis.

Arme Jan . . . of . . . arme Herman?

8. IN HET ZIEKENHUIS

De gordijnen voor de grote ramen van het lichte ziekenhuis-kamertje zijn gesloten. De sterke zon moet buiten gehouden worden. Een zuster in 't wit opent heel stil de deur en kijkt naar het smalle bed, waar een roerloze gestalte ligt. Ze schudt haar hoofd

en gaat naast het bed zitten. Daar wacht ze en kijkt naar de jongen in het bed. Zou hij het halen? Ze hebben hem straks binnengebracht, hij is bewusteloos. De arme jongen. Ze denkt aan de twee mensen in het wachtkamertje. Wat heeft ze te doen met de man en vrouw, die daar wachten op bericht van hun kind. De vrouw draagt haar schort nog onder haar mantel en de man heeft zijn werkpak nog aan. Ze zijn dus zo uit hun werk weggeroepen. Wat zullen ze geschrokken zijn, toen hun werd verteld, dat hun kind

tegen een auto aangelopen was. De vrouw huilde nu niet meer, maar haar ogen waren zo rood.

De zuster wacht. . . . wacht, of het leven zal overwinnen. . . . of de dood. Telkens komt een dokter, ook in 't wit, even vragen, hoe het is, maar de zuster moet telkens zeggen: „Hetzelfde.”

Zo wachten ze. De zuster, de dokter, de vader en de moeder. En allen weten, dat er maar Eén is, die hier kan helpen. Die Ene is God. Hij alleen kan Jan beter maken.

Even sluit de zuster haar ogen. Ze bidt: „Vader in de Hemel, wilt Gij deze jongen beter maken. Hij is nog zo jong. Maar Uw wil geschiede.”

En dan wacht zij weer . . . wacht . . .

Buiten is het donker geworden. De straatlantarens werpen lichtplekken op de stille straten en pleinen. Er zijn niet veel mensen meer buiten, het is reeds laat. Hier en daar fietst iemand vlug voorbij of klinken holle stappen. Stap . . . stap . . . stap . . . stap . . . Naar huis.

In het ziekenhuis zijn de grote lampen reeds uit. Overal branden de kleine nachtlampjes. Geruisloos lopen zusters door de gangen en zalen. Heel voorzichtig, anders worden de zieke mensen wakker en dat mag niet. Soms klinkt een onrustig gemompel uit één van de bedden; direct is de nachtzuster er dan bij. Is de zieke weer slechter? Nee, gelukkig niet, hij slaapt weer. En de zuster gaat weer aan haar tafeltje zitten en waakt.

Zo daalt de nacht over de stad en over het ziekenhuis.

In het kamertje, waar Jan ligt, brandt ook een klein lampje. Nu zit er een andere zuster bij het bed. Ook zij wacht en hoopt.

Jan is nog steeds bewusteloos. Zou hij het halen?

In het wachtkamertje heeft de hoofdzuster twee gemakkelijke stoelen gezet. Daarop ligt moeder Vermeer en probeert wat te slapen, maar ze kan het niet, de slaap wil niet komen. Eén gedachte tolt steeds door haar hoofd: hoe is het met Jan? En ze bidt: „Heer, maak hem toch beter, neem hem niet van mij weg. O Heer, help toch, help toch!”

Nee, de slaap wil niet komen. Onrustig woelt moeder Vermeer heen en weer.

Vader Vermeer slaapt ook niet. Somber staart hij voor zich uit. Telkens steekt hij zijn pijp aan, maar laat hem weer uitgaan. Hij pakt een krant van het tafeltje, begint te lezen, maar legt hem even later weer neer. Wachten . . . wachten . . . De tijd gaat zo langzaam. Komt er dan nooit een zuster zeggen, dat het wat beter is? Vader Vermeer staat op en loopt het kamertje op en neer. Vier passen heen, vier passen terug. Moeder begint zachtjes te huilen. Direct is vader bij haar. „Stil maar,” fluistert hij. „Stil maar, we moeten afwachten. Wij kunnen hier niet helpen.”

Een zuster komt binnen met koffie. Ze heeft zo'n medelijden met de twee mensen.

Langzaam gaan de wijzers van de klok verder. Tik-tak-tik-tak-tak. Negen uur . . . , tien uur . . . , elf uur . . . , twaalf uur . . . Dan . . .

Heel langzaam keert bij Jan het bewustzijn terug. Voorzichtig opent hij zijn ogen. „Waar ben ik?” denkt hij. 't Is alles zo vreemd, dat witte bed, dat lampje, die zuster . . . En hij heeft zo'n dorst! Zijn lippen zijn kurkdroog en zijn keel schroeit en wat doet zijn hoofd zeer! Het is net of er een band om zit.

„Moeder!” . . . Zijn lippen vormen het woord meer, dan hij het uitspreekt, maar de zuster ziet alles. Vlug drukt ze op een knopje en buigt dan over Jan heen.

„Stil maar, hoor, je moeder komt.”

Ogen, waarin verbazing ligt, kijken haar aan.

„Waar ben ik?” fluistert Jan. Voorzichtig glijdt zijn hand over de dekens, tast langs zijn hoofd. Nu voelt hij het verband, dat zijn hoofd bedekt. Dus dat is die band, . . . en dan ineens weet hij alles. Weer staat hij in het kamertje van mijnheer Van Brugge, hoort zijn woorden: „Ga maar naar huis, Jan! Je hoort er meer van, zo kun je hier niet blijven.” Hij ziet het sigarettenpijpje weer in meesters hand.

„Ik heb het niet gedaan, nee . . . nee . . . ik weet er niets van . . .” Zijn jongenslichaam schokt van ingehouden snikken. O, wat doet alles pijn. Langzaam voelt Jan zich weer wegzinken in een bodemloze afgrond. Alles wordt weer donker.

„Stil maar, jongen,” fluistert de zuster en ze veegt zijn klam voorhoofd af. Als de dokter, gewaarschuwd door het belletje van de zuster, het kamertje binnenkomt, raakt Jan juist het bewustzijn weer kwijt.

„Wat is er?” fluistert de dokter en buigt naar de patiënt.

Zuster vertelt alles. „Ik geloof, dat hij ergens bang voor is,” zegt ze.

„Hij keek zo raar, mompelde iets en begon toen te huilen.”

Dokter geeft een paar aanwijzingen en gaat dan naar de wachtkamer. Vader en moeder Vermeer schrikken op, als dokter binnenkomt. Gespannen kijken ze hem aan. Zou Jan . . . ? Ze durven niet verder denken.

„Uw zoontje is even bij kennis geweest! Ik geloof wel, dat we winnen.”

Moeder zucht diep. „Heer, ik dank U!” stamelt ze.

Dokter blijft nog even praten en gaat dan weer weg. Nu kunnen vader en moeder rustig een poosje gaan slapen, want morgenochtend mogen ze pas even bij Jan, als alles verder goed gaat.

Het duurt niet lang, of moeder sluit haar ogen en de diepe ademhaling verraadt, dat zij rustig slaapt. Vader niet. Hij steekt weer een pijpje op, maar vergeet nu niet te trekken. Nu blijft het branden. . . .

Telkens met kortere tussenpozen keert het bewustzijn bij Jan terug. „Gek,” denkt hij, „net of ik op een grote wolk zit en door de lucht zweef. Op . . . neer . . . heen . . . weer . . .” en dan wordt alles weer donker.

Als de zon reeds lang tussen de gordijnkieren naar binnen probeert te dringen, opent Jan zijn ogen weer. Zijn blik is nu helder en nieuwsgierig kijkt hij om zich heen. De zuster geeft hem wat te drinken. Heerlijk is dat.

„Zuster, hoe kom ik hier?”

Zuster vertelt, dat hij tegen een auto aangelopen is. Gelukkig is het goed afgelopen. „Blijf maar rustig liggen, dan ben je weer gauw beter.”

Jan voelt nog eens aan zijn hoofd. Wat doet dat zeer, net of iemand op zijn hoofd slaat. Bonk-bonk-bonk-bonk . . . Hij denkt weer aan het sigarettenpijpje. Zouden vader en moeder het al weten? „Waar zouden ze zijn?” denkt hij ineens. „Zuster, waar zijn mijn vader en moeder?”

„Die komen direct, Jan, eerst even wachten, tot de dokter geweest is.”

Het duurt niet lang, of de dokter komt binnen met nog een andere dokter. Ze kijken naar Jan, vragen waar hij pijn heeft, zeggen iets aan de zuster en gaan dan weer weg.

Even later komen twee zusters binnen met een brancard.

„Wat leuk,” denkt Jan, „net een bed op wielen.” Dan voelt hij zich opgenomen en voorzichtig op de brancard gelegd. Heel langzaam rijden ze hem weg, het kamertje uit, een gang door, met een lift

naar boven, dan gaan ze weer een gang door en blijven voor een deur wachten. Telkens komen er zusters voorbij en ze zijn allemaal zo vriendelijk.

Even later gaat de deur open en wordt Jan naar binnen gereden. Wat ruikt het hier vreemd en wat een glimmende dingen allemaal. Jan wordt nu toch wel een beetje bang.

„Zuster, wat gaan ze doen?” fluistert hij zachtjes. Hij durft niet hardop praten met al die vreemde mensen en dingen om hem heen. Dan komt er weer een nevel voor zijn ogen.

„Moeder” Een zuster houdt iets onder zijn neus. Hè, wat prikkelt dat. . . . Nu gaat de nevel weer weg en ziet hij alles weer gewoon.

„Zo, jongen, nu gaan we jou eens bekijken.” Eén van de twee dokters komt naar hem toe en lacht.

Jan ziet alleen zijn ogen lachen boven de kap, die hij nu op heeft. Wat een gek gezicht, net een masker.

Dan beginnen de dokters.

Een half uur later. Jan ligt weer in het kamertje. Hij is moe. Soezelig kijkt hij rond. Zacht gaat de deur open. „Vader.... moeder!....” „Jan!” Moeder is al bij hem en kust hem op zijn wang. Veel plaats is er niet, want het grote verband om zijn hoofd laat niet veel van zijn gezicht vrij.

„U mag even blijven, maar heel rustig,” waarschuwt de zuster. „En Jan, niet te veel praten, hoor!”

Jan glimlacht even. Hij heeft zoveel te vertellen. Kijk, de zuster gaat de kamer uit en dan begint Jan alles te vertellen. Van het pijpje, van mijnheer Van Brugge, ook dat hij van school gestuurd is. Tranen springen weer in zijn ogen, als hij er aan denkt, maar moeder strijkt hem over zijn hoofd.

„Stil maar, Jan, wij geloven je wel, hoor, maar hoe kan het pijpje dan in je zak gekomen zijn?” Zij hebben het verhaal gisteren al van mijnheer Van Brugge gehoord en kunnen niet geloven, dat Jan het gedaan heeft, daarvoor kennen ze hem te goed. „Och, het zal heus wel weer goed komen.”

De zuster komt weer binnen. Nu moeten vader en moeder weg. „Dag, Jan, flink zijn, hoor, vanavond komen we terug.”

Zuster blijft staan wachten. Gauw een kus van moeder en een hand van vader. „Dag, vader, dag, moeder!”

Bij de deur zwaaien ze nog even.

Jan zwaait terug en dan is de deur dicht.

Oei, wat heeft hij een slaap. Zuster trekt de gordijnen dicht en het duurt niet lang, of Jan slaapt. . . .

9. WAT GA JE NU DOEN, HERMAN?

Waar is Herman gebleven?

Onverschillig was Herman het schoolplein afgeslenterd. Wat had hij nu bereikt? Nog niets! Nu spraken ze allemaal over het ongeluk van Jan, maar niet meer over het sigarettenpijpje. Wat is alles anders gelopen dan hij had gewild.

Langzaam loopt Herman de straten door. Telkens hamert het door zijn hoofd: „Moordenaar. . . . je bent gemeen. . . . het is jouw schuld, als Jan doodgaat.” Bij iedere stap hoort hij het. „Jouw schuld. . . . jouw schuld. . . . jouw schuld!” O, wat moet hij nu toch doen?

„Herman, je kunt nog teruggaan,” fluistert het kleine stemmetje weer, maar Herman wil niet luisteren. Hij loopt maar door, zonder te weten waarheen. Steeds maar verder. . . . Nu eens op een drafje, dan weer heel langzaam. . . . Hij wordt bang. Zouden al die mensen het aan hem kunnen zien, dat hij een moordenaar is. Vast wel. Kijk die man eens naar hem kijken, die ziet het vast. . . . Weer begint hij hard te lopen. O, wist hij maar wat hij moet gaan doen. Hij kan hier niet blijven. Iedereen ziet het aan zijn gezicht. Straks komen ze hem allemaal achterna. „Herman, je bent een moordenaar. . . . moordenaar. . . . moordenaar. . . .” Weg moet hij. . . . weg, voor ze hem te pakken krijgen, voor ze hem meenemen naar dat donkere hok onder het gemeentehuis. Hij weet wel, waar dat is. Hij heeft wel eens gezien, dat ze daar een man in opsloten; die man had iets gedaan. Tussen twee agenten werd hij naar binnen gebracht, met een ketting om zijn handen. Zo doen ze straks ook met jou, Herman! „Nee, dat niet. . . . dat niet!” Heeft hij dat nu hardop geschreeuwd? Kijk die agent eens naar hem kijken. Weg,

weg, hier vandaan Ineens staat hij voor het station en weet hij, wat hij moet gaan doen. Hij gaat weg, de stad uit ergens anders heen, waar ze hem niet kennen.

Hij kijkt eerst voorzichtig om zich heen. Is er niemand in de buurt? Ja, ginds komt een man aan. Dan maar even wachten. Langzaam loopt Herman verder. Stap stap! Nu is de man naast hem, gaat voorbij Kijk, nu keert Herman om en loopt langs het hek. Even verder bij de ingang van het rangeerterrein zijn een paar mannen bezig een trein te laden. Grote kisten worden in de wagons gezet. Herman blijft kijken. Nu weet hij, wat hij moet doen. Straks, als de mannen even weg zijn, zal hij gauw het terrein opgaan en zich verstoppen.

„Zo, kwajongen, wat kom je doen?” Eén van de mannen kijkt hem aan.

„Mag ik soms niet kijken?” vraagt Herman brutaal.

„Wil je wel eens maken, dat je wegkomt, brutale aap!” Een opgeheven vuist wordt voor zijn gezicht heen en weer gezwaaid.

Herman doet, of hij schrikt, maar loopt toch niet weg. De mannen werken hard door. Wat geven zij om zo'n kwajongen, die daar staat te kijken.

Na een kwartiertje houden de mannen rust. Nu moet Herman zijn kans waarnemen. Hij doet net of hij weg wil lopen, maar als de mannen even naar binnen zijn, draait hij zich bliksemsnel om en wipt in een openstaande wagon. Gelukkig, de deur aan de andere kant is ook open. Voorzichtig laat hij zich daar op de grond zakken en kruipt langzaam verder naar een andere trein.

Komt daar iemand aan? Nee, gelukkig niet. Weer verder Helemaal achteraan het terrein staat nog een trein, die is al geladen. Uit de pijp van de locomotief stijgt een rookpluim omhoog. Deze trein gaat vast gauw weg.

Herman kruipt verder Ineens valt er een donkere schaduw op het pad. Vlug klimt hij weer een wagon binnen en kruipt tussen een paar vaten weg. Tegelijk hoort hij achter zich een barse stem brommen. Wat de man zegt, verstaat hij niet, maar wel hoort hij een schurend geluid en dan een bons. Nog een zachte klik en dan is alles donker. Wat heeft die man nu gedaan? Voorzichtig schuifelt hij tussen de vaten door naar de opening. Nu ziet hij daar alleen nog

maar een lichte streep. Maar wat is dat? . . . Die man heeft de deur op slot gedaan! Wat moet hij nu beginnen? Hij kan er niet meer uit. . . .

Bom. . . bomberdebom. . . bom. Wat nu weer? Alles staat te schudden. Bom, een hard voorwerp valt op Hermans voet. „Au!” schreeuwt hij, maar tegelijk moet hij zich stevig aan iets vasthouden, want de trein zet zich in beweging. Tjoek-tjoek-tjoeketjoeek-tjoek-tjoek-tjoeketjoeek. . . . sssssssssssssss. Alles schudt en rammelt.

Herman laat zich op de grond vallen. Nu gaat hij weg, maar waar naar toe en hoe moet hij hier uitkomen? In de deur is geen beweging te krijgen, die zit aan de buitenkant stevig op slot. Er is maar één klein raampje en daar zitten tralies voor. Nee, Herman, je zult rustig moeten afwachten tot ze je hier uitlaten. Nu is alles misschien toch tevergeefs. Herman kruipt in een hoekje. In het schemerdonker ziet hij vaag de omtrekken van een kist, daar gaat hij tegenaan zitten. En de trein gaat verder. . . . steeds maar verder. . . . Een enkele keer stopt hij en dan hoort Herman geschreeuw van stemmen, maar even later gaat het weer verder. Tjoek-tjoek-tjoeketjoeek!

Wat duurt het lang. Herman wordt zo moe. Zijn ogen worden zo zwaar, hij kan ze haast niet openhouden. Een grote traan biggelt over zijn wang. Wat is dat nou? Ga je huilen, Herman? Toe nou, ben jij nou zo'n grote jongen, die stiekem wegløopt, en ga je nu huilen?

Met zijn vuile handen wrijft hij de tranen weg. Nee, hoor, hij huilt niet. Straks kan hij er weer uit en loopt hij verder weg, steeds maar verder, want naar school wil hij niet meer. Ja, dat zal hij doen. En als hij groot is, dan gaat hij nog eens in zijn dorp kijken, als hij een grote meneer geworden is. Dan kijken ze allemaal naar hem en dan zeggen ze: „Zien jullie het wel, dat is Herman de Graaf. Die is een meneer geworden.”

Steeds zwaarder worden zijn ogen. Zijn hoofd zakt wat voorover en even later slaapt hij. Daar zit hij. Zijn gezicht vol zwarte strepen. Moe en zielig. Een klein, mistroostig hoopje mens.
Arme Herman. . . .

Eindelijk bereikt de trein een grote stad, wel zes uur rijden van het dorpje van Herman vandaan. Boemmm. . . . Ineens staat de trein stil. De wagon, waarin Herman zit, botst tegen een andere wagon op, alles schudt en rammelt. Herman is meteen wakker. Wat is het donker! Het is vast al heel laat. Waar zou hij nu zijn? Au! Wat doet zijn hoofd zeer; even voelen, ja, er zit een grote bult op. Dat komt natuurlijk van die kist, daar is hij met zijn hoofd tegen gevallen. Was hij er nu maar uit, hij krijgt zo'n honger, dan kon hij proberen ergens iets weg te pakken. Er zou vast wel iets voor hem te vinden zijn en dan zou hij gaan slapen in een donkere portiek. Dat heeft hij wel meer gedaan, of ergens in een droge sloot. Ging die wagon nu maar eens open.

Dan begint de trein weer te rijden, maar nu niet hard. Telkens hoort hij de locomotief aankomen. Boemmm, ineens een harde bons, zodat hij moet blijven zitten, anders valt hij iedere keer op de grond. . . . en dan rijdt de trein weer een eindje, maar nu achteruit. Herman weet wel, wat ze nu met de wagons doen. Rangeren noemen ze dat, dan worden de wagons op verschillende sporen gezet. Boemmmmmmmmm. . . . daar gaan ze weer een eindje. Herman houdt zich stevig vast, maar hij wordt zo moe. . . . zo moe. . . .

Eindelijk blijft de wagon stilstaan. Hij hoort nu, dat de locomotief weggaat. Gelukkig, nu houdt het schudden tenminste op. Komt daar iemand aan? . . . Zal de deur nu opengedaan worden? . . . Nee, de voetstappen gaan voorbij. Herman zakt weer in zijn hoekje. Dan maar wachten. Hoe zou het nu met Jan zijn? Zou hij beter worden? „Moordenaar . . . moordenaar . . . dat ben jij, Herman . . . ja, jij! . . .”

Herman is weer in slaap gevallen, maar rustig slapen doet hij niet. Hij droomt.

Kijk, daar komt mijnheer Van Brugge op hem af. „Herman, kom eens hier!” Nu komt het. Zie je wel? „Herman, jij hebt het sigarettenpijpje gestolen en het is jouw schuld, dat Jan niet meer beter wordt. Straks komen de agenten je halen en dan nemen ze je mee naar het donkere hok onder het gemeentehuis en daar moet je voortaan blijven en je krijgt alleen maar droog brood en water. Dat is voor straf.” Mijnheer Van Brugge kijkt zo kwaad en dokter De Boer en de timmerman, Jans vader, en de burgemeester en nog veel meer mensen komen op hem af en willen hem vastgrijpen en meenemen, maar dan ineens hoort hij muziek in de verte. Trommels en fluiten. Allemaal agenten . . . wel tien . . . twintig . . . dertig . . . honderd . . . steeds maar meer, en ze gaan allemaal in een kring rond Herman staan. „Dief . . . moordenaar . . . dief . . . moordenaar . . .” roepen ze allemaal. Herman begint te trappen en te slaan. „Gaan jullie weg? . . . Ja, ik heb het gedaan. Het is allemaal mijn schuld. Ik heb het sigarettenpijpje gestolen en het is mijn schuld, dat Jan nu dood is, maar gaan jullie nu toch allemaal weg. Laat mij maar alleen.” Maar de agenten gaan niet weg. Ze grijpen Herman beet en sleuren hem mee. Grote, ijzeren banden binden ze aan zijn armen en benen en ze lachen . . . lachen . . . „Kom maar, ventje, dan zullen we jou eens! . . . Há, há!”

Bij de trein staat iemand te luisteren. Het is een beambte van het station. Hij dacht, dat hij iets hoorde en sloop voorzichtig langs de wagons. Zouden er dieven zijn? Maar dan ineens hoort hij hui- len. Nee, dat is geen dief, die zou veel zachter doen. Maar wat dan wel? Hoort hij daar roepen? Ja, het geluid komt uit de volgende wagon. Er schopt iemand tegen de wand, en er huilt iemand. Wat?

„. . . . ik heb het gedaan. Het is allemaal mijn schuld. Ik heb het sigarettenpijpje gestolen en het is mijn schuld, dat Jan nu dood is, maar gaan jullie nu toch allemaal weg. Laat mij maar alleen. . . .” en dan gaat het schreeuwen weer over in een zacht gehuil.

De beambte krabbelt eens onder zijn pet. Dat is een leuk gezicht, de pet staat nu helemaal achter op zijn hoofd, straks valt hij. Zie je wel, daar ligt hij al op de grond, maar de man is ook zo verbaasd. Wat kan dat nu toch zijn? Zit er een jongen in de wagon? Maar hoe komt hij daar en wat bedoelt hij toch met dat sigarettenpijpje en met die Jan?

Daar moet hij meer van weten. Even kijkt hij, of de wagon nog goed op slot is en dan loopt hij vlug naar een groot gebouw. Hier zitten nog meer mannen. Hij vertelt, wat hij gehoord heeft en dan gaan ze met hem mee. Eén man neemt een grote bos sleutels mee. Daar zijn ze weer bij de wagon. Heel zacht klinkt binnen een gehuil. De mannen kijken elkaar verbaasd aan. Ja, nu moeten ze het wel geloven; toen de beambte het kwam vertellen, dachten ze, dat het een grap was, maar nu horen ze het zelf. Hoor. . . . daar klinkt het weer.

Heel voorzichtig draait de man met een sleutel het slot open en met een piepend geluid openen ze zo voorzichtig mogelijk de deur, maar Herman hoort het toch.

Verschrikt kijkt hij naar de felle zaklantarens, die plotseling op hem worden gericht. En wat zien de mannen? Een jongen met roodbehuilde ogen en allemaal zwarte strepen over zijn gezicht.

„Zo, jongen, kom jij maar eens hier. Wat doe jij in deze wagon?” Eén van de mannen, die met de sleutels, doet het woord. Hij is vast de baas van al die mannen, want zij luisteren allemaal naar hem.

Herman niet, hij durft niet overeind te komen. Hij gaat niet mee, hij wil weg, alleen, zonder al die mannen, die willen hem meenemen en dat mag niet. Ineens probeert hij een man op de grond te gooien en zo de weg vrij te hebben om te verdwijnen, maar nu heeft hij misgerekend. De mannen, die eerst dachten, dat het een ongelukje was, dat hij in deze wagon zit, begrijpen nu, dat hij met opzet hier ingekropen is om te kunnen vluchten. Daar moeten ze toch meer van weten. Stevig pakken ze Herman vast en zetten hem overeind.

„Zo, jongen, wilde jij verdwijnen, dat gaat toch niet, hoor. We zullen jou eens netjes meenemen en dan wel eens verder zien.”

Herman begint te slaan en te trappen, maar niets helpt. De mannen houden hem stevig vast en nemen hem mee naar het kantoor. Nu wordt hij weer bij een andere mijnheer gebracht. Deze vraagt van alles aan Herman, maar hij geeft nergens antwoord op. Steeds gluurt hij naar de deur. Zou hij nog weg kunnen komen uit deze kamer? Waar blijft zijn vrijheid nu? . . .

In een andere kamer hoort hij praten. Ze hebben het over hem. Wat zouden ze met hem willen doen? Hij kijkt eens op een klok, die aan de muur hangt. Elf uur al. . . . Wat laat, nu kan hij vast nergens meer eten krijgen als hij straks buiten is.

Stil zit Herman op een stoel en staart naar de grond. Op alle vragen blijft Herman zwijgen. Alleen als ze hem vragen, of zijn ouders nu niet naar hem zoeken, kijkt hij even op en lacht schamper. Moeder. . . . hem kwijt zijn. . . . Nee, hij is wel eens meer van huis. Ze mist hem nooit. Heeft nooit tijd voor hem. Ze vraagt nooit iets en daarom zegt hij ook maar nooit iets. Dat is veel gemakkelijker.

Buiten hoort hij remmen knarsen. Een auto stopt voor de deur en in het schijnsel van een lantaren ziet hij twee mannen in uniform. Agenten. . . . Nu is alles verkeken. Nu kan hij niet meer weg. De agenten komen binnen en daar vertelt de beambte het verhaal weer. Hij vindt zichzelf heel gewichtig; dit heeft hij nu eens ontdekt. „Die jongen heeft vast wat op zijn kerfstok,” denkt hij, maar als hij het kwade gezicht van Herman ziet, met ogen, die vreemd gloeien, heeft hij toch medelijden met hem. Wat moet er van zo'n jongen terechtkomen? Zo jong en dan al zo vol kwaad. Hij schudt zijn hoofd als de agenten Herman meenemen. Op het bureau zullen ze hem nog wel eens ondervragen.

Daar gaat Herman, tussen twee agenten.

10. HET VERHOOR

Daar zit Herman, in een groot lokaal, met allemaal agenten. Hij heeft nog steeds niets gezegd. Hij *wil* niet vertellen waar hij vandaan komt; dat *mogen* ze niet weten, want dan brengen ze hem

weer terug en komt alles uit. Dan horen ze, dat Jan een ongeluk heeft gekregen door zijn schuld. . . . Dan moet hij terug. Nee! Dat wil hij niet. Hij houdt zijn mond stevig gesloten.

Weg wil hij! Ver weg, naar een plaats, waar niemand hem kent. Kon hij maar stiekem op een boot komen en dan meevaren naar een ver, vreemd land, dan zou hij daar gaan werken en veel geld verdienen, dan kon hij alle mensen uit het dorp uitlachen. „Arme Herman, wat denk je toch? Begrijp je dan niet, dat je altijd aan Jan zult blijven denken en nooit rust zult hebben. Er is er toch Eén geweest, die alles gezien heeft.” Weer begint dat zachte stemmetje te spreken, maar Herman luistert niet. Kon hij maar weggkomen.

Kijk, daar, naast de deur, zit een grote, dikke agent; daar kan hij niet uit. Als één van die grote handen hem zal pakken, kan hij niet meer loskomen, dat ziet hij wel. Wat een grote handen heeft die agent! Zo blijft Herman zitten denken en wachten.

„Domme jongen, zeg alles toch. . . .” fluistert het stemmetje opnieuw. Weer komen er twee agenten binnen en deze nemen hem mee naar een andere kamer, waar een groot bureau staat. Achter dat bureau zit een man in uniform, maar dat is geen gewone agent. „Da's vast geen smeris, maar een hoge Piet!” denkt Herman en neemt zich koppig voor ook nu te zwijgen. „Mij krijgen ze niet, laten ze maar vragen.”

„Zo, jongen,” vraagt inspecteur Van Vliet, die achter het bureau zit, „vertel ons eens, hoe jij in de wagon kwam en wat je daar moest doen? Je was er zeker met spelen ingekropen en toen in slaap gevallen, en toen je wakker werd, reed de trein en kon je er niet meer uit?” Vragend kijkt hij Herman aan. Zijn stem klinkt vriendelijk. Inspecteur Van Vliet denkt aan een andere jongen, net zo groot als Herman, maar *die* jongen ligt nu rustig te slapen in een schoon bed. Hij heeft medelijden met de jongen vóór hem. Wat ziet hij er vuil uit. Grote, zwarte strepen lopen over zijn gezicht. „Als hij nu maar spreken wil,” denkt hij.

Maar Herman zegt niets. Even richt hij wantrouwend zijn hoofd op, als hij de vriendelijke stem hoort. Wat hij in de wagon deed? Zou hij zeggen, dat hij aan het spelen was? Deze man praat zo vriendelijk, die laat hem misschien wel gaan, maar dan ziet Herman het potlood in de hand van inspecteur Van Vliet en begrijpt hij,

dat alles wat hij zegt opgeschreven wordt. Nee, hij zegt niets. . . . , niets. Ze vangen hem niet met vriendelijke woorden.

„Net als die groentekoopman op de markt,” denkt hij, „die beloofde mij ook een mooie, grote appel, als ik wilde helpen met kisten sjouwen, en toen alles klaar was, gaf hij mij een kleine, groene appel. Nog een zúre ook!” Maar hij had toen lekker twee mooie grote gepikt. Heerlijk rood. Er lagen er zoveel in de kist. „Lekker!” De groentekoopman had niets bemerkt.

Nee, Herman houdt zijn mond stijf dicht, als inspecteur Van Vliet vraagt, hoe hij heet en waar hij vandaan komt.

Als Herman blijft zwijgen, belt inspecteur Van Vliet en komen twee agenten binnen, die Herman meenemen naar een klein kamertje, waar een ijzeren ledikant staat met wat donkere dekens. Er staat ook een tafeltje en een stoel en hoog aan de muur ziet hij een klein raampje.

„Ga maar wat slapen,” zegt agent Jansen, de agent met de grote handen. „Heb je honger?”

Herman voelt ineens zijn maag. Ja, hij heeft honger! Na vanmorgen heeft hij niets meer gegeten en wát er toen in de broodtrommel lag, was ook niet veel. Een droge homp en een klein stukje kaas, boter was er niet meer te vinden.

Hij knikt van „ja” en even later brengt agent Jansen een paar sneden brood bij hem. Gretig bijt hij er in. Hm . . . wat lekker. . . . en er zit ook nog worst op, een dikke plak. Als zijn honger gestild is, voelt Herman, dat hij moe is. Hij gaat op het bed liggen en even later slaapt hij. Dan gaat agent Jansen weg. Achter hem valt de deur met een zachte klik in het slot.

Inspecteur Van Vliet weet niet, wat hij beginnen moet. Wie is die jongen en wat moet hij? Waar komt hij vandaan? Uit de gegevens van het station weet hij, dat de trein, waar de jongen in zat, helemaal uit het Noorden kwam en in verschillende steden en dorpen heeft gestopt om goederen in en uit te laden. In één van die plaatsen moet de jongen er in gekropen zijn, maar waar? En zijn ouders, zouden ze niet ongerust zijn? „Een bericht door de radio, dat is het beste,” denkt hij.

11. MEESTER VERMAAT HOORT HET BERICHT

Bim.... bam.... bim.... bam! Bim.... bam.... bim.... bam! Dan ineens: Bammmmm, bammmmm, bammmmm, bammm, bammmmm, bammmmm, bammmmmmmmm! Zeven maal, zeven uur!

Meester Vermaat zit in zijn grote, gemakkelijke stoel en heeft de knop van de radio omgedraaid. Als muziek klinken de galmende slagen van de radioklok. Het is net of ze een wijsje spelen. Hoor maar!

„Wordt nu wakker.... het is tijd!” en dan bam-bam-bam, als de dreunende slag op een grote trom. Meester Vermaat moet altijd even glimlachen, als hij aan deze vergelijking denkt. Nu klinkt helder de stem van de omroeper.

„Hier volgen de nieuwsberichten....” en dan vertelt de omroeper alles, wat er de vorige dag en de afgelopen nacht gebeurd is. Meester Vermaat luistert aandachtig. Als de nieuwsberichten voorbij zijn, wil hij de knop weer omdraaien, maar hoort de omroeper een extra bericht aankondigen.

„Even luisteren,” denkt hij.

„Hier volgt een extra politiebericht.

In een wagon van een goederentrein te R. is een jongen gevonden. De jongen weigert op alle vragen, wie hij is of waar hij woont, te antwoorden. De trein kwam uit het Noorden van het land en moest in de volgende plaatsen stoppen om goederen in te laden....” Dan volgen alle plaatsen, waar de trein gestopt heeft.

Meester Vermaat veert even overeind uit zijn luisterende houding, als hij de naam van hun eigen dorpje hoort noemen. De stem gaat weer verder. „Men vermoedt, dat de jongen opzettelijk weggelopen is. Hier volgt het signalement. Oud ongeveer veertien jaar, gekleed in een grijze broek en verstelde grijze blouse; blauwe sokken, zwarte schoenen, waar stukken overheen gezet zijn. Hij heeft blond haar, blauwgrijze ogen en een klein litteken op zijn voorhoofd. Wie inlichtingen kan verstrekken, gelieve zich te wenden tot het hoofdbureau van politie te R....”

Meester Vermaat schudt zijn hoofd en draait de knop om. Wie zou dat zijn? Zo'n jongen toch! Even later zit hij achter zijn ochtend-

krant en terwijl mevrouw Vermaat ijverig thee schenkt voor haar man, leest hij het voornaamste nieuws en denkt niet meer aan het politiebericht. . . . totdat hij op school is.

Negen uur. De bel is reeds gegaan.

Meester Vermaat staat voor de klas en kijkt naar zijn troepje. Wat zijn ze vandaag stil. Telkens kijkt er voorzichtig één naar de lege plaats naast Kees de Boer. Hoe zou het met Jan zijn? Kees wist niets te vertellen. Toen dokter De Boer gisteravond laat uit het ziekenhuis thuiskwam, kon hij nog steeds geen goed nieuws mededelen. Alles was nog precies hetzelfde. Jan was nog niet bij kennis geweest. Kees zit stil voor zich uit te staren.

„Oh, als ze mij nu maar niets gaan vragen,” denkt hij. Hij wil er niet aan denken, dat Jan. . . . nee, het grote woord duwt hij weg, ver weg in zijn gedachten. Jan *moet* beter worden. Gisteravond heeft hij voor hij ging slapen gebeden. Heel stil, onder de dekens, maar hij weet, dat God het gehoord heeft.

Meester Vermaat laat zijn ogen verder glijden over de klas. Hij begrijpt de blik in Kees' ogen. Straks zal hij wel eens rustig met hem praten.

Ineens blijft zijn blik rusten op de lege plaats bij het raam. „Herman er niet?” denkt hij, en plots hoort hij de stem van de omroeper weer door de radio. „Jongen, ongeveer veertien jaar, . . . blond haar, . . . grijze broek en blouse. . . .” En de trein stopte ook in hun dorp. . . .

„Weet iemand, waar Herman is?”

Nee, niemand weet het. Het gebeurt wel meer, dat hij wegblijft en ze spelen niet graag met hem.

„Riekje, weet jij, wat voor een broek en blouse Herman gisteren aanhad?”

Riekje, die achter Herman zit, begint te lachen. Wat een rare vraag van de meester.

„Nou, Riekje?” dringt meester aan.

Even denkt ze na. „Ik geloof grijs, meester,” zegt ze dan.

Grijs. . . . grijs. . . . Zei die omroeper dat ook? Ja, nu herinnert hij het zich weer goed, en Herman heeft een klein litteken op zijn voorhoofd. Het is vast Herman.

„Gaan jullie even rustig je werk nakijken. Ik ben direct terug!” zegt

meester tegen de klas en spoedt zich naar het kamertje van mijnheer Van Brugge.

De jongens en meisjes kijken elkaar aan en beginnen te fluisteren. Zou er nu weer iets zijn? Er hangt zo'n vreemde spanning in de klas en onwillekeurig blijft het rustig. Ze voelen, dat er weer iets is. Ondertussen is meester Vermaat bij mijnheer Van Brugge binnengestapt en vertelt hem de hele geschiedenis van het radiobericht en de gelijkenis met Herman, die juist vandaag weer niet op school is. „Zo. . . . zo!” zegt mijnheer Van Brugge en kijkt nadenkend voor zich uit, terwijl hij met zijn pen kringetjes tekent op het schone vloeiblad, dat voor hem ligt. „Zo. . . . zo!” en dan blijft het even stil.

„Meneer Vermaat, wat denkt u er van?” vraagt hij even later, terwijl hij ernstig de meester aankijkt en nerveus met een liniaal op het tafelblad begint te tikken. „Denkt u, dat dit in verband staat met Jan Vermeer?”

Even haalt meester zijn schouders op. „Ik weet niet, wat ik denken moet. Alles wijst er wel op, maar we mogen niet oordelen, voor we iets zeker weten. Jan *had* het pijpje in zijn zak en zegt het *niet* gedaan te hebben. Herman is nu weg!”

Nu wordt mijnheer Van Brugge één en al actie. Hij zoekt het nummer van het politiebureau te R. op en wacht op aansluiting. . . .

Op het politiebureau te R. zit nu een andere inspecteur achter het grote bureau, waar eerst inspecteur Van Vliet zat.

„Ring. . . .” gaat de telefoon.

Hij neemt de hoorn van de haak. „Met inspecteur Harmsen. . . . Ja, juffrouw, geeft u maar door. . . .” Even stilte. „Hallo, ja, met het politiebureau te R., met inspecteur Harmsen. . . . Ja zeker, mijnheer, wij hebben hier die jongen, over wie het radiobericht ging. Wij weten nog niets naders. De jongen blijft zwijgen. Zojuist is er nog een agent bij hem geweest, maar niets helpt. . . . Hoe zegt u? Herman de Graaf. . . . een ogenblik.”

Vlug komt inspecteur Harmsen achter zijn bureau vandaan en loopt naar het kamertje, waar Herman is. Hij opent de deur. Herman ligt nog op het bed en kijkt niet eens op, als hij de deur hoort opengaan.

„Herman de Graaf, kom eens hier!”

Ineens schiet Herman overeind en kijkt verschrikt naar de inspecteur, die in de deuropening is blijven staan en gebiedend wenkt. Dan rolt er een stroom van scheldwoorden uit zijn mond. „Jullie krijgen mij niet, ik loop weg. . . . Zeg maar, dat ik een moordenaar ben. Het is mijn schuld, dat Jan dood is. Zeg het maar! . . .” Gierend begint hij te huilen. Inspecteur Harmsen neemt hem mee naar zijn kantoor.

„Hallo, bent u daar nog? Ja, het is Herman de Graaf. Kunt u vanmiddag naar R. komen, dan kan alles besproken worden. . . . Ja, dat is dan in orde. Wilt u zijn familie waarschuwen? . . . Ja, juist. . . . Mijnheer Van Brugge.”

Een korte klik, als inspecteur Harmsen de hoorn weer op de haak legt. Dan kijkt hij Herman aan. Deze zit ineengedoken op een stoel en staart onafgebroken naar de grond. Hij huilt niet meer. Inspecteur Harmsen krijgt medelijden met hem.

„Herman, vertel alles nu eens rustig. Waarom ben je weggelopen?” Herman begrijpt, dat het nu een verloren zaak is en hij begint te vertellen.

Alles. . . . van thuis.

Het is een droevig verhaal. Inspecteur Harmsen luistert. Hij ziet het smalle straatje, waar Herman woont. Kijk, daar bij die verve-loze deur gaan ze naar binnen, de trap op. . . . In het donkere portaal-schopt Herman een deur open en staan ze in een donkere kamer, waarin een paar kapotte stoelen en een bed staan. Daar slaapt Herman. Vroeger, toen vader nog leefde, stonden er veel meer meubels, toen woonden ze ook in een veel mooiere straat. Ook hingen er nog gordijnen voor de ramen en geen kranten, zoals in dit huis. In die tijd was moeder ook nog altijd thuis, maar dat is allemaal zo lang geleden. Nu is haast alles weg. Ook de kast is leeg. Soms ligt er wat brood of een paar aardappelen, maar veel te weinig. Moeder is nooit thuis. Altijd gaat ze werken en als ze niet gaat werken, dan is ze ziek. Dan is er helemaal niets te eten en slentert Herman over de markt of door de winkelstraten en probeert ergens iets weg te pakken, om die erge pijn in zijn maag maar weg te krijgen.

Even glimlacht Herman door zijn tranen heen, als hij denkt aan

een avond, toen een agent hem haast te pakken kreeg. Wat heeft hij toen hard gelopen. Inspecteur Harmsen luistert. „Wat een moeilijk leven heeft deze jongen,” denkt hij.

Herman vertelt verder Inspecteur Harmsen ziet Jan en Kees vóór zich. Twee trouwe vrienden. Altijd zijn ze samen. Ook de andere jongens, Piet, Gerard, Henk Allemaal willen ze met Jan en Kees spelen en met hem, Herman, nooit! Opstandig kijkt Herman de inspecteur aan.

„Die jongens hebben alles. . . . en ik. . . .? Nooit. . . . nooit. . . . is er iets voor mij! Nooit!”

Weer vertelt hij verder. 't Is of alles, wat hij altijd opgekropt heeft, er nu uit moet.

„Jan heeft een mooie kano en gaat altijd met Kees weg. Zij waren de eersten, die naar „Het Eilandje” gingen. Waarom ik niet?” en dan vertelt hij over die tocht. . . ., de avonturen, die op school verteld werden, over al de jongens, die gretig luisterden en plezier hadden. . . . en toen over het boze plan. „Ik pakte het pijpje en stak het in Jan z'n zak. Jan moest naar mijnheer Van Brugge en nu ligt Jan in het ziekenhuis en is natuurlijk dood! Mijn schuld. . . . mijn schuld!” Herman begint weer te huilen, maar nu geen gierende uithalen, maar een stil, echt diep verdriet. O, wat is alles moeilijk.

Inspecteur Harmsen kijkt naar het jongenshoofd voor zich, dat al dieper buigt. Hij begrijpt dit grote leed. Deze jongen wilde meedoen, maar kon niet. Rustig laat hij Herman uithuilen en brengt hem dan weer naar het kamertje. Hij geeft hem papier en potlood, zodat hij wat kan doen en gaat weer terug naar zijn eigen kamer.

„Wat moet er van deze jongen terechtkomen!” denkt hij. „Wij zullen hem moeten helpen. God heeft hem op onze weg gebracht en nu moeten wij trachten, van deze arme, afgedwaalde jongen een bruikbaar mens voor de maatschappij te maken.”

Inspecteur Harmsen is een gelovig man. Hij voelt, dat dit een middel van God is. Deze jongen *moet* geholpen! Hij denkt aan het droeve verhaal. Hij kent de stegen en sloppen, waar deze mensen wonen. Hij *wil* deze jongen helpen. Hij pakt de telefoon en belt. Even later komt er een meneer bij hem.

„Inspecteur Harmsen, u had mij nodig?”

„Ja, mijnheer Verkade.”

Inspecteur Harmsen vertelt alles, wat hij van Herman weet, aan mijnheer Verkade. Deze luistert aandachtig. Hij kent deze jongens zo goed. Hij werkt bij de kinderpolitie en daar komen veel van dergelijke knapen. Ze worden geholpen en dikwijls worden het bruikbare mensen.

Hij gaat met Herman praten. . . .

's Middags komen mijnheer Van Brugge en meester Vermaat. Zij worden in de kamer van inspecteur Harmsen gelaten. Mijnheer Verkade is daar ook. Er wordt lang en breed gesproken. Mijnheer Van Brugge vertelt, hoe de moeder van Herman hem had ontvangen, toen hij ging vertellen, waar Herman was. Zij was in een werkhuis. Een buurvrouw uit de straat had op zijn kloppen opgedaan en hem het adres gegeven.

Toen hij bij het opgegeven adres kwam, deed een klein, schraal vrouwtje hem open. Hij vertelde, waarvoor hij kwam en toen zij hoorde, dat Herman in R. op het politiebureau was, had zij hem even scherp aangekeken en gezegd: „Hij groeit toch voor galg en rad op. . . .” Ze haalde haar schouders op en ging weer aan het werk.

Nog lange tijd spreken de vier mannen. Herman kan daar niet in huis blijven. Er moet iets gebeuren.

Herman wordt binnengehaald. Daar is hij. Schuw kijkt hij naar zijn meester en mijnheer Van Brugge.

„Wat komen die hier doen? Zou Jan. . . .?”

„Meester,” vraagt hij ineens. . . . Hij kan niet langer in onzekerheid blijven. Hij moet weten hoe het is. „Meester, hoe is het met Jan?”

Mijnheer Van Brugge en meester Vermaat, die nu alles van het pijpje weten -- inspecteur Harmsen heeft het hun verteld -- kijken elkaar even aan. Toont Herman berouw? Gelukkig kunnen ze goed nieuws brengen. Vader Vermeer is vanmorgen even op school wezen vertellen, dat het gevaar geweken is. Het valt gelukkig mee. Jan zal nog een paar weken moeten rusten, maar dan zal alles wel weer in orde zijn.

„Gelukkig!” zucht Herman en dan komen er weer een paar gekke, grote tranen in zijn ogen en zit er een dikke prop in zijn keel. „Nu ben ik toch geen moordenaar!”

Nog diezelfde dag wordt Herman overgebracht naar een groot huis, waar allemaal jongens zijn, en de week daarop wordt hij naar een tehuis gebracht ergens in het zuiden van het land. Hier zijn nog veel meer jongens, net als Herman. Hier moet hij nu blijven. Hij vindt het wel erg, dat hij nu niet meer mag doen, wat hij zelf wil,

maar ze hebben hem beloofd, dat hij een vak mag leren. Timmerman wil hij worden. Dat was zijn vader vroeger ook. Herman *mag* timmerman worden. Dan kan hij later voor zich zelf zorgen. Wat zal hij dan veel kopen. Nieuwe kleren. . . . gereedschap. . . . alles. . . . Herman vindt het nu niet zo heel erg meer. Zo zal hij toch weer een bruikbaar mens worden.

12. KEES MAG OP BEZOEK

Op school gaat alles weer gewoon. Meester Vermaat heeft aan de jongens en meisjes verteld, dat niet Jan, maar Herman het pijpje had weggenomen. „Maar Herman heeft er veel spijt van en jullie mogen nu niet meer boos op hem zijn,” heeft hij gezegd. „Herman heeft het altijd erg moeilijk gehad. Hij komt nu niet meer op school. Herman gaat ergens heen, waar goed voor hem gezorgd wordt, waar hij niets hoeft weg te nemen, omdat hij krijgt wat hij nodig heeft. Hij mag daar ook een vak leren en kan dan later voor zich zelf zorgen!”

Zo heeft meester Vermaat gesproken en dat zijn woorden niet zonder uitwerking bleven, bleek wel in het vrije kwartier, toen de klas buiten op het speelplein niet direct zoals anders ging spelen, maar in groepjes bleef staan praten.

Riekje kwam het eerst op „het” idee! Maar het was ook een prachtig idee. Dat *moesten* ze doen. Dat zou Herman vast heel fijn vinden. Riekje draaft op een groepje jongens toe.

„Jongens, luister eens. . . . Als we Herman nu eens een brief schrijven, dat we niet boos op hem zijn en dat hij nu maar hard moet leren. Dat zal hij vast prettig vinden. Het is toch ook een beetje onze schuld, want we speelden nooit met hem. Doen?”

Riekje kijkt de jongens aan.

Verwonderd, eigenlijk een beetje beschaamd, zien ze elkaar aan. Moet nu juist één van de meisjes op dat idee komen? Maar dan weten zij ook iets, dan moet er ook iets moois bij, maar wat?

„Vinden jullie het niet gek?” vraagt Piet de Haan en kijkt een beetje bedenkelijk.

„Laten we het aan de meester gaan vragen,” zegt er één. Goed, dat zullen ze doen.

Meester Vermaat ziet ze komen en luistert aandachtig, als ze het plan vertellen. Een brief. . . . , iets moois. . . . voor Herman! Hoe verzinnen ze het! Hebben zijn woorden zo'n indruk gemaakt, dat zij hun schoolmakker nu zo willen helpen? Meester Vermaat kijkt naar de naar hem opgeheven gezichten en glimlacht. „Goed, jongens en meisjes, ik vind het heel mooi van jullie en Herman zal zeker heel blij zijn, dat weet ik, maar jullie moeten toch wachten tot Jan weer wat beter is, dan kunnen jullie het ook aan hem vragen, hij hoort er toch ook bij.”

Zo blijft het afgesproken.

Na twee weken is Jan weer zover opgeknappt, dat iemand hem mag gaan bezoeken. Natuurlijk wordt Kees uitgekozen. Zij zijn toch twee vrienden. Kees brengt altijd de berichten mee, Kees gaat altijd bij vader Vermeer vragen, hoe het met Jan is en Kees heeft hem ook reeds geschreven, dus moet hij ook gaan.

Het is Woensdagmiddag. Dokter De Boer moet juist die middag naar het ziekenhuis toe en nu mag Kees meerijsen. Is dat even een bof! Het gebeurt niet zo dikwijls, dat de dokter tijd heeft om met zijn vrouw en Kees te gaan rijden en bovendien vindt hij lopen voor de jongen gezond.

„Gebruik je benen maar goed,” zegt hij altijd, „daar heb je ze voor.”

Daar gaat Kees. Mevrouw De Boer blijft aan het tuinhok wuiven, tot de auto om een hoek verdwijnt. Dan gaat ze naar de tuin, waar een handwerkje eenzaam op de tafel ligt. . . .

Kees zit naast zijn vader. In zijn handen houdt hij voorzichtig een grote zak. Daar zitten appels in, mooie, grote appels. Alle jongens en meisjes uit de klas hebben wat geld meegebracht en samen hebben ze het lekkers gekocht en nu mag hij, Kees, ze aan Jan geven. Hoe zou Jan er uitzien? Zou hij nog steeds zo wit zien en al dat bloed aan zijn hoofd? Zou het verband er al af zijn? Kees denkt aan die morgen, toen Jan het ongeluk kreeg. Zou hij Herman willen schrijven, terwijl Herman toch de schuld is, dat hij nu in het ziekenhuis ligt?

Toet-toet-toet. Kees schrikt op uit zijn gepeins. Luid kakelend holt een troepje kippen van de weg, een erf op. „Wat een druktemakers,” zegt dokter De Boer lachend en drukt nog eens op de hoorn. Toet-toet-toet!

Kees lacht maar wat mee.

Ze naderen de stad. Daar is het ziekenhuis al. Kees kijkt naar de grote ramen, waarachter hij vaag de omtrekken van bedden ziet. „Daar ligt Jan nu,” denkt hij.

Dokter De Boer zet de auto op een plein binnen het grote hek en samen gaan ze dan naar binnen. Kees voelt zich niet erg op zijn gemak, het is overal zo stil.

Geruisloos komt een zuster aanlopen.

„Zuster,” zegt dokter De Boer en blijft staan, „zuster, wilt u deze jongen bij Jan Vermeer brengen, op de jongenszaal? Ik kom hem over een half uur weer halen.”

Dat is goed. Kees gaat met de zuster mee.

Eerst een lange gang door, een trap op, nog een gang en dan blijft de zuster voor een hoge, brede deur staan.

„Zo, hier zijn we er. Over een half uur kom ik je weer halen. Wel moet je er om denken, dat Jan nog niet te veel drukte mag hebben.”

Zuster opent de deur.

„Há, die Kees!”

Kees kijkt in het lachende gezicht van Jan, die overeind zit in zijn bed. Een grote pleister op zijn hoofd. Het verband is er gelukkig weer af.

„Há, Jan, hoe is het nu?”

Kees krijgt een stoel van de zuster en dan kijken ze elkaar aan. Ze zijn allebei een beetje verlegen. Het is ook zo gek. Jan, die daar zit in zijn pyama, in bed, met een grote pleister op zijn hoofd en Kees op de stoel, de zak met appels nog in zijn handen.

„Hier, Jan, die zijn voor jou van de klas,” zegt Kees en hij geeft de appels.

„Dank je wel. Wat zien die er lekker uit. Bedank allemaal maar.”

En dan begint Jan te vragen en Kees vertelt. Vertelt alles, vanaf de morgen, dat Jan het ongeluk kreeg. Als hij over het sigarettenpijpe spreekt, trekt er even een schaduw over het gezicht van Jan. Het

sigarettenpijpje, daardoor is alles gekomen. Daarom ligt hij nu al veertien dagen hier.

Kees vertelt verder! . . . „en nu willen de jongens en meisjes een brief aan Herman sturen, dan weet hij, dat we niet boos meer zijn. Hij moet nu hard leren, dan wordt alles goed. Wil jij ook meedoen, Jan?” Vragend kijkt Kees Jan aan. Zou Jan het doen?

Jan blijft stil voor zich uitstaren. Hij naar Herman schrijven? Maar Herman is de schuld van alles; moet hij dat nu maar ineens vergeeten? En ze willen Herman ook wat geven. Ineens denkt hij aan het verhaal, dat meester Vermaat kort voor het ongeluk heeft verteld!

Wij moeten onze naaste vergeven, want God vergeeft ons ook, heeft de meester gezegd. . . . Herman is zijn naaste, hij moet Herman vergeven.

„Goed, Kees, zeg maar tegen de anderen, dat ik ook mee wil doen, maar jullie moeten wachten tot ik weer beter ben. Wil je dat vragen, dan ga ik ook mee om iets voor Herman uit te zoeken. Het is toch wel heel erg voor hem, om nu niet meer te mogen doen, wat hij zelf wil. We moeten toch maar vrienden met hem worden.” Jan begint nu gauw over iets anders te praten.

„Vergeven is toch niet zo erg gemakkelijk,” denkt hij, terwijl hij luistert naar de verhalen van Kees. Het is buiten zulk heerlijk weer

en hij moet binnen blijven. Misschien nog wel een paar weken. „Niet aan denken nu, Jan,” denkt hij. „Het had nog veel erger met je kunnen zijn.”

Voor de jongens er erg in hebben, staat dokter De Boer reeds in de deuropening. „Dag, Jan, hoe is het met je, jongen?” Dokter De Boer steekt Jan zijn hand toe, die deze even drukt.

„Het gaat best, dokter. 'k Wou dat ik maar naar buiten mocht, het is zulk fijn weer.”

„Nog even geduld, hoor Jan, dan mag je dat ook weer,” zegt dokter De Boer, terwijl hij nog even gaat zitten.

„Kees. . . .” Jan schiet ineens overeind. „Kees, hoe moet dat nou met school?”

„Wat bedoel je?”

„Nou, straks met de overgang? Zou ik nu blijven zitten? Dat mag niet, hoor! Ik wil overgaan.”

Jan kijkt ineens erg ongerust. Daar heeft hij nog helemaal niet aan gedacht. Over vier weken is het zover. Dan worden ze weer verhoogd naar de volgende klas. Nee, hij wil niet blijven zitten. Hij moet naar de zesde klas en Kees ook, anders kunnen ze niet meer bij elkaar blijven. Vijf jaar zitten ze nu al naast elkaar, dat moet ook het zesde jaar zo blijven.

„Ik zal het voor je aan de meester vragen,” zegt Kees, die nu ook een beetje beteuterd kijkt. Daar heeft ook hij nog helemaal niet aan gedacht. „Ja maar, jòh, je gaat vast wel over, want je werk is toch altijd goed. Vader, wat denkt u?” Kees kijkt dokter De Boer aan, die even glimlacht. Toevallig heeft hij er enkele dagen geleden met meester Vermaat over gesproken. Deze heeft hem gezegd, dat hij wel naar de volgende klas mag, maar dan in de vakantie wat werk zal moeten inhalen.

„Wees maar niet ongerust, hoor Jan. Je gaat met September over naar de zesde klas, maar dan moet je in de vakantie wat werk maken.”

„Gelukkig. . . .” Jan zucht diep. Dokter en Kees moeten er om lachen. Was dat even een schrik! Dat hij daar nou toch helemaal niet aan gedacht had. „Nou, maar ik zal leren in de vakantie, hoor!” Dan is het half uur om.

„Dag, Jan, hou je maar taai, hoor” . . . „Gek,” denkt Kees, „om Jan nu een hand te geven.”

„Dag, dokter, dag, Kees!” Jan z’n ogen beginnen nu toch even te prikken. „Niet huilen, joh,” fluistert hij tegen zichzelf. „Je bent toch geen kleine jongen.”

Bij de deur zwaait Kees nog even. Jan steekt zijn arm op, dan zijn ze de deur door. Bah, daar komen nu toch nog een paar grote waterlanders . . . Stevig boent Jan langs zijn neus, waar ze in een klein straatje neerdruppen.

„Wat is dat nou, Jan? Waterlanders? Die moeten we toch niet zien, hoor.” De zuster staat naast zijn bed. „Als alles goed gaat, mag je morgen even naar buiten, dan zetten we je met bed en al op het terras. Wat zeg je daarvan?”

De waterlanders zijn ineens verdwenen. Morgen, dan mag hij naar buiten, in de zon. „Fijn, zuster, en wanneer mag ik dan naar huis?” „Ho-ho, ventje, je moet niet te hard van stapel lopen. Eerst maar eens een paar dagen rustig in de tuin en dan zullen we verder zien. Je moet toch weer helemaal beter worden?”

De volgende middag rijdt de zuster hem met zijn bed naar buiten. Jan geniet. De zon schijnt zo heerlijk. Nu is het toch niet zo heel verschrikkelijk meer om ziek te zijn.

„En nu in het zonnetje maar lekker opknappen, Jan, dan mag je weer gauw naar huis.” Zuster gaat lachend naar binnen. Zij weet iets, dat Jan nog niet mag weten. Vanmorgen heeft de dokter juist verteld, dat Jan volgende week naar huis mag, als alles goed blijft gaan. Maar dat mag Jan nu nog niet weten. Als het niet doorgaat, zou het hem erg tegenvallen.

Even later komt de zuster nog eens kijken en ziet, dat Jan rustig slaapt. „Goed zo, Jan,” denkt ze. „Zo ben je vast weer gauw beter.”

13. JAN IS WEER THUIS

Nu is het zover.

Wat is het een drukte voor de werkplaats van vader Vermeer! Verschrikkelijk. Haast alle jongens en meisjes van klas vijf

lopen heen en weer. Ze slepen met takken en slingers en tegen de muur staat een groot bord. Waar dat allemaal voor is? Jan komt weer thuis!

„Gelukkig,” zeggen de meisjes. „Fijn,” zeggen de jongens, „’t was echt saai zonder Jan” en ijverig werken ze verder, want over een uurtje zal de auto met Jan er wel zijn, dan moet alles klaar zijn. Wat treft het prachtig, dat het Woensdag is. Ze hebben geen school en kunnen allemaal meehelpen om de deur en het raam te versieren. Zo, hier nog een slinger. . . . De deur is klaar en nu rond het raam. Prachtig staat het. Kees kijkt keurend naar het resultaat. Hij staat boven op een stoel en houdt heldhaftig de hamer vast. Hier nog een spijker en dan kan het bord opgehangen worden. Kees zwaait de hamer heen en weer, een flinke tik. . . . „Au!” dat was niet op de spijker, maar op zijn duim. Het doet even gemeen zeer. „Niets laten merken,” denkt hij, „rustig doorslaan,” en weer geeft hij een tik, maar nu is het raak.

„’t Staat mooi, joh,” roept Frans Dekkers. „Nu het bord!”

Daar gaat het! Voorzichtig tillen de jongens het op, van de grond op de stoel en dan op de deurpost. . . . Nee, dat gaat niet. „Wacht even, jongens, dan zal ik jullie helpen.” Gelukkig steekt juist Klaas, de knecht, zijn hoofd om het hoekje van de deur en ziet de jongens bezig.

Met een grote ladder gewapend komt hij terug. Het duurt nu niet lang meer of het bord hangt. Iedereen kan het zien. Met grote letters en sierlijke krullen staat er „Welkom Jan” op getekend. Dat hebben de jongens allemaal zelf gedaan. Prachtig is het. Ze kijken opgetogen naar het kunststuk; dat zal Jan vast wel mooi vinden. Kijk die W en die J eens mooi zijn. De gouden letters schitteren in de zon. Nu nog een vlag en dan is alles klaar. Klaas brengt de ladder weer weg. Riekje en nog een paar meisjes vegen de straat schoon, want overal liggen bladeren.

„Jongens, daar komt de meester,” roept ineens iemand.

En ja, hoor, daar komt meester Vermaat aangestapt.

„Zo, jongens en meisjes, zijn jullie de gevel aan het versieren? Het ziet er keurig uit. Hebben jullie dat allemaal alleen gedaan? Schitterend, hoor.” Meester Vermaat kijkt naar al de vrolijke gezichten rond hem. „Wat zijn het toch aardige kinderen,” denkt hij. „Eerst

zorgden ze voor Herman en nu weer voor Jan. Zij komen er wel in de wereld, daar ben ik niet bang voor." Nogmaals knikt hij goedkeurend: „Prachtig, hoor, en nu wachten jullie zeker allemaal tot Jan er is.”

„Natuurlijk, meester!” klinkt het in koor. Moet meester dat nu nog vragen? . . . Daarvoor zijn ze toch gekomen? Jan is wel drie volle weken weg geweest! . . .

Meester lacht wat en gaat naar binnen.

Toet-toet-toet. . . . Daar komt een auto de hoek om. Nee, het is de auto van dokter De Boer nog niet. Maar het zal nu niet lang meer duren.

„Komen jullie allemaal, jongens, dan gaan we alvast bij de deur staan.”

Even later staan ze, een beetje luidruchtig, want het is toch wel wat raar, vinden sommigen. Hoe zou Jan er uitzien?

„Jongens, daar komt hij.” Kees holt naar de stoep, waar de auto van de dokter reeds knarsend remt. Dokter stapt uit. Even wenkt hij naar de jongens. „Een beetje kalm blijven, hoor.”

Ja, natuurlijk, dat begrijpen ze wel.

Dokter opent het portier. Eerst stapt vader Vermeer uit, dan moeder Vermeer en als laatste Jan. Verbaasd kijkt hij rond. Wat is dat nu? De hele klas staat voor de deur en overal groen en slingers. En boven de deur hangt een groot bord. „Welkom Jan”. Wat hebben ze dat allemaal mooi gedaan en dat allemaal voor hem. Hij wordt er stil van.

„Ha, Jan,” roept er één en dan is het hek van de dam. De jongens lachen en roepen en Jan lacht terug. Allemaal zijn ze blij. Vader, moeder, Jan, de jongens. Allemaal.

„Alleen één jongen is er niet bij,” denkt Jan, en dat is Herman. Maar Herman heeft het nu ook goed en als hij weer helemaal beter is, gaat hij mee om iets voor Herman te kopen.

Dan vindt dokter De Boer het genoeg. „Kom, jongens, Jan moet nu naar binnen, want hij is nog niet zo erg sterk. Over een paar dagen mogen jullie hem wel eens komen bezoeken.”

„Dag, allemaal, jullie moeten komen, hoor, en bedankt voor alles,” roept Jan en gaat dan naar binnen. Hij is toch wel moe geworden

en zijn hoofd doet nog wat pijn. Er zit nog een pleister op, maar die zal er ook wel gauw af kunnen.

Binnen wacht hem nog een verrassing. Daar zit de meester.

„Dag, Jan, hoe is het met jou, jongen?”

„Ha, meester, komt u ook al kijken?” Jan drukt de hem toegestoken hand. „Het gaat wel, hoor meester, 'k ben alleen zo gauw moe. Ik mag vast nog niet naar school.”

„Dat is van later zorg, hoor Jan, word eerst maar helemaal beter en als je terugkomt, jongen, dan zien we wel verder. Over het pijpje spreken we niet meer. Ik kon het ook niet geloven, dat jij het had gedaan, maar we zijn nu allemaal erg blij, dat het toch goed gekomen is. Herman heeft het altijd heel moeilijk gehad. Je moet maar niet boos op hem zijn. God heeft op deze manier voor hem gezorgd en daar moeten wij ons bij neerleggen, al vinden we dat niet zo erg gemakkelijk.”

„'t Is goed, meester,” knikt Jan. „Ik was eerst wel even flink kwaad, toen ik het hoorde; ik wilde Herman niet vergeven, maar u heeft verteld, dat de Here Jezus ons ook allemaal vergeeft, dus toen moest ik het wel.”

Na een poosje stappen dokter De Boer en meester Vermaat op. Jan moet nu naar bed. Hij moet nog voorzichtig zijn.

„Dag, Jan, tob nu maar niet, hoor. Je gaat gewoon mee naar de volgende klas en in de vakantie werk ik je wel wat bij, maar je zult niet veel achter zijn. Het beste, hoor.” Nog een handdruk en dan blijft Jan alleen met vader en moeder achter.

„Jan, jongen, laten we bidden.”

Vader Vermeer vouwt zijn handen en dan dankt hij God, dat Jan weer gezond terug is gekomen. Het had ook anders kunnen zijn.

„Vader in de Hemel, wees Gij ook met die andere jongen, die nu moet boeten. Maak Gij een rechtschapen mens van hem. Om Jezus' wil. Amen.

Het is avond geworden.

Jan ligt in bed. Hij slaapt niet. Hij tuurt naar de sterren, die helder aan de hemel flonkeren. Hij denkt aan enkele weken terug. Toen lag hij ook hier in bed. Dat was die Woensdag toen het zo verschrikkelijk onweerde. Wat is er veel gebeurd in die korte tijd. Hun tocht

naar „Het Eilandje”. Gekke Janus, die naar het oude-mannenhuus is gebracht en nu een rustige oude dag heeft. Het gestolen sigarettenpijpje. Herman, die nu ook in een tehuis is en een vak mag leren. Hij zelf Eerst het ongeluk, naar het ziekenhuus en nu weer thuis.

Beneden slaat de klok. Bim-bam-bim-bam bim bammmm.

Tienmaal tien uur

Jan slaapt

Boven de deur wappert eenzaam de vlag naast het bord, waar in sierlijke letters „Welkom Jan” op getekend is.

Welkom thuis, Jan!

INHOUD

	Blz.
1. De school gaat uit	7
2. Naar „Het Eilandje”	9
3. Op onderzoek uit	11
4. Waar zijn de jongens?	14
5. Gevonden gelukkig!	17
6. Het avontuur krijgt een staartje	20
7. Wat is dat gemeen!	22
8. In het ziekenhuis	29
9. Wat ga je nu doen, Herman?	35
10. Het verhoor	41
11. Meester Vermaat hoort het bericht	44
12. Kees mag op bezoek	51
13. Jan is weer thuis	56